

Militaire Spectator.

De MILITAIRE SPECTATOR verschijnt maandelijks, in Nos. van 3 vellen druks; zoodat de Jaargang uit 36 vellen druks (behalve de bijvoegsels die gratis geleverd worden) bestaat, en voor f 6,25, uitgenomen de platen en kaarten, welke afzonderlijk betaald worden, aan de respectieve geabonneerden wordt afgeleverd. Aan de geabonneerden in de Nederlandsche Overzeesche Bezittingen, wordt de Jaargang, uit hoofde van de 40 pCt. rabat voor transport-, assurantie- en commissie-gelden, tegen de betaling van f 8,50 afgeleverd.

Men abonneert zich bij alle Post-Directeuren en Boekhandelaren door het geheele Koninkrijk. Alle inzendingen voor dit Militaire Tijdschrift bestemd, geschieden vrachterij aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, of aan den Directeur, den kapitein VAN RIJNEVELD, van de rijdende artillerie, te Breda, met het opschrift: voor den Militairen Spectator.

VERHANDELING

OVER HET

KRIJGSWEZEN DER VOORNAAMSTE EUROPESCHE MOGENDHEDEN.

IV.

DE AARD, ZAMENSTELLING EN BIJZONDERHEDEN VAN HET OOSTENRIJKSCHE KRIJGSWEZEN.

(Vervolg van N°. 5.)

De krijgstuicht en militaire ondergeschiktheid worden zeer streng onderhouden, en strekken zich, zonder de minste oogluiking, tot alle de graden der militaire hiërarchie uit. Misstappen daarin gedaan, worden noch door geboorte, noch door invloed, noch rang tegen straf gewaarborgd. Ten opzichte van de toedeeling van lichamelijke tuchtiging aan de soldaten, zijn wel eenigzins mildere beginselen aangenomen, om willekeur en hardheid voor te komen, dewijl er niet meer dan tien stokslagen, zonder vonnis van een krijgsraad, mogen gegeven worden, maar de afschaffing van deze straffen, heeft geenszins, zoo als de nieuwspapieren vermeld hebben, daadwerkelijk plaats gehad. Zulks zal ook geenszins bij het in werking komen van het nieuwe militaire wetboek, waaraan de hofraad BERGMAIJER werkt, gebeuren. De zoogenaamde Standregten, die in 24 uren en zonder schriftelijke verhooren geschieden, zijn nog in wezen, doch worden zeer zelden verordend.

Als grondslag der krijgstuicht hebben tot nu toe gediend, de zoogenaamde krijgs-artikelen, 40 in getal; meestal betrekking hebbende op misdaden die de doodstraf verdienen, of onder de algemeene uitdrukking, van streng gestraft te moeten worden, aangeduid worden.

De bevorderingen voor de subalterne officieren, hebben wettelijk plaats op den grondslag van den ouderdom in dienst, waarop echter, zooals bij de meeste legers, uitzonderingen kunnen komen. De bevorderingen tot kapitein of ritmeester, en zoo afwaarts, geschieden door de eigenaars der regimenten, die alzoo alle de open

gevallen plaatsen aanvullen; — alleen in het belang van uitstekende verdienste, is het aan hen geoorloofd, om van de aanspraak van het ouderdoms-regt af te wijken. Het schijnt echter, dat er vóór 1831, veel misbruik gemaakt is van deze voorwaardelijke beperktheid; dewijl na dat tijdstip strengere instructiën, te dien aanzien gegeven zijn. De bevordering tot staf-officieren, geschiedt op de voordragt van de eigenaars der regimenten aan den hofkrijgsraad, terwijl hierbij de bekwaamheid der individuen, alleen de voordragt motiveert. De hoofd-officieren worden, door tusschenkomst van den hofkrijgsraad, door den keizer benoemd.

De artillerie-officieren, van den rang van kapitein en zoo afwaarts, worden door den directeur-generaal der artillerie benoemd. Hunne rang-orde loopt over het geheele korps, en niet, zooals bij de kavallerie en infanterie, bij de regimenten. Ook de garnizoens-infanterie avanceert onder zich.

De directeur-generaal van de genie benoemt eveneens de officieren bij de genie, de mineurs en de sappeurs.

De individuen welke op bevordering dienen, worden kadetten genoemd, en ontvangen hunne theoretische opkweeking in eene der opvoedings-gestichten van de monarchie, of bij de regimenten. Zij zijn zoogenaamde keizerlijke kadetten, of kadetten op eigen kosten (volontairen). De laatsbedoelden, die het grootste aantal uitmaken, treden gemeenlijk als gewoon soldaat bij de regimenten in dienst, waarin hunne bevordering tot onder-officier van den compagnie's-chef afhangt; die van officier moeten zij van de gunst des regiments-eigenaars afwachten. Als gewoon soldaat, hebben zij het voorregt van niet met stokslagen gestraft te mogen worden.

De militaire dienst staat met regt in de Oostenrijksche monarchie in hoog aanzien, hoezeer zij niet zeer hoog bezoldigd is. Belooningen zijn aan die hooge waarde van den soldatenstand gegevenredigd. Een 30jarige trouwe en onberispelijke dienst, geeft den officier van burgerlijke afkomst, aanspraak op den gewonen of lagen adelstand.

De inkomsten van het rijk zijn bekend en bedragen ongeveer 152 millioenen guldens; de uitgaven voor het leger zijn minder bekend, en verschillen ook zeer. Het aantal paarden in het rijk

beloopt doorgaans 2,200,000, waaronder begrepen de drijjarige veulens.

ALGEMEENE GEVOLGTREKKINGEN.

Behalve het Russische leger, bestaat er thans geen leger dat meer mobiel gehouden wordt dan het Oostenrijksche. Deze aanhoudende beweeglijkheid, dat militaire nomaden-leven, geeft aan den Oostenrijkschen soldaat veel zelfstandigheid en aan het geheel een zeker militair à l'omb. Ten aanzien van het krijgshaftig voorkomen, overtreft het Oostenrijksche leger, door krachtigen lichaamsbouw, door houding en ouderdom, het fraaiste ideaal dat men zich vormen kan. Wanneer men zich eene ondoordringbare phalanx van krijgslieden wil voorstellen, dan moet men de massa's en kolonnen der Hongaarsche en Boheemsche grenadiers zien; die kalme, indrukwekkende, door de zon en vermoeijenissen geharde, donker gekleurde gezigten, waarop volharding en onverwoestelijk vertrouwen te lezen staan, geven reeds, op het eerste gezigt, een hoog denkbeeld van het vermogen dat bij hen inwoont. Met verwondering moet men zich dan afvragen, of dit hetzelfde leger is, dat eenmaal tegen de Franschen over stond, en dat toenmaals al dat geteekende zelfvertrouwen, zoo zeer had verloren, dat het eerder op teruggaan, dan aanval len bedacht was. Ja het is hetzelfde leger — het zijn dezelfde natien, doch hare studiën hebben zij met de bittere lessen der ondervinding betaald, en, dat, wat zij in deze groote school geleerd hebben, zullen zij eenmaal aan hunne leermeesters dankbaar vergelden. Het is ook waarheid, dat de echte soldatengeest zich bij hen niet dan langzaam ontwikkeld heeft in den Europeschen reuzenstrijd, waarin Oostenrijk meesttijds alleen en aanhoudend is opgetreden. Hij die echter het standpunt van het Oostenrijksche leger, met dat waarop het dertig jaren vroeger stond, vergelijkt, zal dadelijk erkennen, dat het nu op een veel hooger trap van krijgsgoefendheid geklommen is. Toenmaals volgde men de gebrekkige grondstelling, dat de hoogere aanvoerders-plaatsen, uit de keizerlijke familie, of uit de magtige oligarchie moesten aangevuld worden, en, daar niet altijd de verdiensten met hooge geboorte gepaard ging, zoo werd het vertrouwen der minderen te dikwerf en te hard op de proef gesteld, om zich blijvend te kunnen vestigen. De nieuwe, snel doortastende wijze van den oorlog te voeren, de wonderen der Napoleontische strategie, verbluften de oude generaals, en toonden de noodzakelijkheid aan tot hervorming; doch de reeks van snel op elkander volgende gebeurtenissen, lieten geen tijd tot daarstelling dezer hervormingen. Toen de vrede op deze groote schokken volgde, ging men, hoezeer ook in stilte, krachtig handen aan het werk slaan, met bekwame

aanvoerders te zoeken, die door de gebeurtenissen zelve, zich als zoodanig hadden doen kennen. Geen schokkende, maar eene steeds doorgrijpende zuivering onder den lagen en hoogen officiersstand, had er plaats, terwijl het licht der wetenschap en beschaving, velerzijds ontstoken, het overige heeft gedaan, om de inzigten der regering te bevorderen. De strenge hand der gehoorzaamheid en onderworpenheid drukt op alle graden gelijkmatig, doch de humaniteit is de hoofdstempel waarmede de handelwijze van den meerderen jegens den minderen, gedrukt is. Het zoogenaamde esprit de corps wordt op alle mogelijke wijze onderhouden en bevorderd, terwijl een echt kameraadschappelijke zin, door hoog pligtgevoel beschaduwde, bij het korps officieren inwoont, en der regering ten waarborg strekt voor de innerlijke deugdelijkheid harer weerbare magt.

Het veldteeken is zwart en geel gekleurd.

DE BESTANDEELEN VAN HET LEGER.

De afzonderlijke bestanddeelen van het leger zijn:

- I. De lijfwacht.
- II. — infanterie,
- III. — kavallerie.
- IV. — artillerie.
- V. — genie-troepen.
- VI. Het generaal kwartiermeesters-korps.
- VII. De garnizoens-troepen.
- VIII. — trein.
- IX. — gensdarmarie.
- X. — militaire grenzen.

I. DE LIJFWACHT.

Het Oostenrijksche leger neemt geene keurtroepen of garde, in den zin als wij bij de vroegere overzigten van het Pruisische en Russische krijgswezen hebben aangetroffen, bij zich op. De keizerlijke garde moet alzoo als eene hollijfwacht, en geenszins als veldtroep beschouwd worden. Zij staat onder de leiding van den eersten keizerlijken opperhofmeester, die kolonel der gezamenlijke lijfwachten is. De keizerlijke lijfwacht bestaat uit vier afzonderlijke korpsen, te weten:

1°. De eerste adellijke lijfwacht (Arcieren Leibgarde); zamengesteld uit:

- 1 Kapitein.
- 1 Kapitein-luitenant.
- 1 Eerste en 1 tweede luitenant (generaals in het leger.)
- 1 Eerste en 4 tweede wachtmeesters (hoofd-officieren.)

- 4 Vice tweede wachtmeesters, en
- 1 Adjudant (ritmeester.)
- 55 Lijfwachten (officieren van het leger.)
- 1 Arts.
- 1 Auditeur.
- 1 Administrateur, en de noodige bedienden.

2°. De koninklijke adellijke Hongaarsche lijfwacht. Dit korps heeft dezelfde samenstelling en sterkte als het voorgaande, en strekt tevens ter opleiding tot den militairen stand voor de jonge Hongaarsche edellieden. Alle 5 jaren worden 10 der lijfwachten als 1ste luitenants bij het leger ingedeeld.

3°. De garde trawanten, bestaan uit:

- 1 Kapitein (generaal in het leger.)
- 1 Kapitein-luitenant.
- 1 Eerste en 1 tweede luitenant (staf-officieren.)
- 1 Eerste en 5 tweede wachtmeesters (officieren.)
- 4 Vice-wachtmeesters, en
- 80 Trawanten, met 4 muzikanten in Veenen, en
- 2 Vice-wachtmeesters, benevens
- 30 Trawanten en 1 muzikant te Milaan.

4°. De adellijke Italiaansche lijfwacht, welke eerst kortelings opgerigt, en welker samenstelling voor alsnog niet vast bepaald is.

Bij deze lijfwachten kan men nog rekenen te behooren, de Hofburgtwacht, zamengesteld uit:

- 4 Officieren.
- 2 Feldwehels.
- 14 Korporaals.
- 2 Tamboers, en
- 200 Soldaten; zijnde half-invalieden van onbesproken gedrag en voorbeeldige dienst. Verder, de Hongaarsche kroonwacht (te Ofen), bestaande uit:
- 3 Officieren.
- 5 Onder-officieren, en
- 60 Grenadiers (half-invalieden.)

Hoezeer deze korpsen niet bij het leger zijn ingedeeld, hebben wij echter vermeend, deze opgaven te moeten mededeelen, omdat zij uit het leger worden aangevuld, of de individuen in hetzelfde overgaan.

II. DE INFANTERIE.

De infanterie bestaat uit:

- a. 58 Regimenten van linie, waaronder:
 - 13 Hongaarsche en Zevenbergsche regimenten,
 - 12 Gallicische regimenten.
 - 8 Italiaansche

- 8 Boheemsche regimenten.
- 6 Oostenrijksche »
- 4 Moravische »
- 3 Illyrische »
- 1 Silesisch »
- 1 Stiermarksch »

De nummers dezer regimenten loopen tot 63; dewijl het 5de, 6de, 46ste, 50ste en 55ste regiment, vroeger zijn ontbonden geworden, in wier plaatsen 6 garnizoens-bataillons zijn opgerigt. Ieder dezer regimenten heeft 3 bataillons, zoo als hieronder verder zal blijken. De grenadier-kompagnien van twee of drie regimenten, worden tot bataillons bijeengevoegd, en vormen een aantal van 20 bataillons. (Zie hierover verder.)

b. 17 Nationale grens-infanterie-regimenten, ieder van 2 bataillons. (Over de oprigting van een nieuw grensbataillon wordt later gesproken.)

c. 1 Tiroler jager-regiment van 3 bataillons.

d. 12 Jager-bataillons, te weten:

3 Boheemsche	} bataillons.
4 Oostenrijksche	
2 Italiaansche	
1 Gallicisch	

e. 17 Regimenten of 34 bataillons Landwehr van den eersten ban.

INDEELING EN STERKTE DER REGIMENTEN, BATAILLONS EN KOMPAGNIËN.

Elk infanterie-regiment is op voet van vrede zamengesteld uit 2 grenadier- en 16 fuselier-kompagnien, welke laatste 2 bataillons van 6 en een 3de bataillon van 4 kompagnien vormen. In tijd van oorlog wordt het 3de bataillon met 2 kompagnien versterkt, doch deze blijven in het werf-district van het regiment, om tot depôt of reserve te dienen.

De 2 grenadier-kompagnien van elk regiment, ook grenadier-divisie genaamd, worden zamengesteld uit de grootste en in alle opzigten voorbeeldigste manschappen van het regiment. Eerst na volkomene oefening in alle takken van de dienst, worden zij in deze werkelijke keur-kompagnien opgenomen. De grenadiers die zich niet goed gedragen, worden in de fuselier-kompagnien terug gezet, daar geen grenadier zware straffen (stokslagen) mag ondergaan. De grenadier-divisie behoudt den naam van het regiment waartoe zij behoort; doch iedere drie dezer divisien, worden tot een bataillon vereenigd, en onder een kommandant gesteld, die ook zijnen naam aan het bataillon geeft. Aldus vormen de grenadier-divisien van de 58 regimenten infanterie, 18 bataillons van 6, en 2 bataillons van 4 kompagnien,

De staf van een regiment bestaat uit:

- 1 Kolonel, (eigenaar.)
- 1 Kolonel-kommandant.
- 1 Luitenant-kolonel.
- 2 Majoors.
- 1 Regiments- en 3 bataillons-adjudanten.
- 1 Regiments-kapellaan.
- 1 Idem aditeur.
- 1 Idem arts.
- 1 Administrateur.
- 3 Opper- en 10 onder-artsen.
- 6 Kadetten.
- 10 Fouriers.
- 6 Voerlieden. (Führers.)
- 1 Regiments-tamboer.
- 8 Hoboïsten.
- 1 Provoost.
- 4 Fourier-schutters (1) (Fourier-Schützen), en
- 8 Knechts.

Bij de grens-regimenten bestaat eenig verschil in de samenstelling, welke wij in een bijzonder rubriek zullen behandelen.

Bij de staven van het regiment, zijn insgelijks de staven van het bataillon begrepen.

De kompagnie wordt zamengesteld uit:

- 1 Kapitein of 1 kapitein-luitenant.
- 1 Eerste en 2 tweede luitenants (2); verder
- 1 Feldwebel.
- 6 Korporaals, en bij de fuselier-kompagnien daarenboven nog:
- 8 Gefreiten.
- 2 Tamboers.
- 1 Timmerman, en
- 4 Officiers-knechts.

Omtrent de sterkte der kompagnien, in vredes- of oorlogstijd, zijn geene bepalingen vastgesteld, dan die, welke in het reglement van 1807 zijn opgenomen; deze wordt telkens door den hofkrijgsraad geregeld. Gewoonlijk tellen de kompagnien der regimenten — uitgenomen die der Hongaarsche, die altijd sterker zijn — 100 à 150 soldaten. De grenadier-kompagnien tellen doorgaans 100 à 120 grenadiers. In tijd van oorlog, worden zij ongelijkmatig versterkt, zoodat men alsdan kompagnien ter

(1) Zijn eigenlijk de van den Staat bezoldigde bedienden der hoofd-officieren en kapiteins.

(2) Bij de fuselier-bataillons bestonden vroeger nog vaandrags, doch deze graad is afgeschaff, terwijl alle de nog bestaande vaandrags, met 1 Januarij 1839, tot 2de luitenants benoemd zijn.

sterkte van 200 à 250 soldaten aantreft. Van daar dan ook, dat de sterkte van het Oostenrijksche leger, zoowel in vredes- als in oorlogstijd, zoo zeer verschilt, dat men zich altijd in de gemiddelde getallen moet houden, om die sterkte te begrooten.

Het reglement van het jaar 1807, dat trouwens nog kracht van wet heeft, bepaalt de sterkte van den uitrustings-staat eener Duitse infanterie-kompagnie in tijd van vrede op 108, eener Hongaarsche op 180, eener grenadier-kompagnie op 120 soldaten. Omtrent de vermeerdering op voet van oorlog, wordt niets gemeld. Op de bovenvermelde sterkte moeten de kompagnien zijn, als de regimenten tot het doen van groote manoeuvres worden bijeengetrokken. De regimenten wier garnizoenen dicht bij hunne werf-distrikten zijn gelegen, zenden een groot gedeelte hunner manschappen met verlof.

Naar het handboek der militaire geographie, van den vrijheer VON MALCHUS, is de sterkte van een Hongaarsch of Zevenbergsch regiment, op voet van vrede, gemiddeld 2616; der andere regimenten 1892, en van een grenadier-bataillon 900 hoofden.

Overigens kan men aannemen, dat de regimenten in oorlogstijd de volgende versterkingen ontvangen:

- a. Bij de Duitse, Gallicische en Illyrische regimenten, worden 1°. de 12 kompagnien der beide eerste of veld-bataillons, met 53 tot 60 man versterkt, waardoor die kompagnien op 200 geweerdragende manschappen gebragt worden. Bij elk regiment worden alsdan 2 landwehr-bataillons van 6 kompagnien ieder, gevoegd. In het jaar 1831 werd 1 bataillon Landwehr per regiment gemobiliseerd, doch voor weinige jaren werden 2 kompagnien dezer bataillons weder onthouden. 2°. Wordt het 3de bataillon en het 1ste landwehr-bataillon van ieder regiment gemobiliseerd, en op 6 kompagnien gebragt, dan verkrijgen deze dezelfde sterkte als de beide veld-bataillons (ieder van 1296 man.)

De 4 bataillons van ieder regiment, bestaan uit 5184 man veldtroepen.

Te gelijkertijd wordt, als reserve voor het uitmarcherende regiment, even als voor het begeleiden van transporten, voor de dienst bij de magazijnen, hospitalen en de oefening der rekruten gevormd: 1°. een depôt-divisie voor elk regiment, van twee kompagnien, ter sterkte van ongeveer 240 man; en 2°. een tweede landwehr-bataillon van 4 kompagnien, ter sterkte van 480 man.

- b. Bij de Hongaarsche, Zevenbergsche en Italiaansche regimenten, welke geene landwehr hebben, worden alleen de drie eerste bataillons op voet van oorlog gebragt (3888 man) en eene depôt-divisie gevormd.

Het regiment Tiroomsche jagers, dat geheel uit de bewoners van dat gewest voltallig wordt gehouden, en dat ook behalve deze,

geene andere militaire pligten te vervullen heeft, bestaat uit 4 bataillons van 6 kompagnien ieder. De staf van dit regiment is als die van een linie-infanterie-regiment zamengesteld, behalve dat hij 1 maajoor, 1 adjudant, 1 opper- en 2 onder-artsen meer telt. In plaats van den regiments-tamboer, is een staf-trompetter gesteld.

De kompagnie heeft: 1 kapitein, 1 eerste en 2 tweede luitenanten, 2 opper- en 12 onder-jagers, 2 trompetters, 20 patrouille-aanvoerders, 1 timmerman, 4 officiers-bedienden, en een van tijd tot tijd bepaald wordend aantal jagers.

Op voet van vrede is dit regiment gewoonlijk 2320 hoofden sterk, (alles hieronder begrepen). Op voet van oorlog vermeerderd het zich tot 3200 man, en vormt daarenboven een depôt-divisie van 240 man.

De 12 andere jager-bataillons, worden uit alle gewesten der monarchij, behalve uit Hongarije, gerekruteerd, en naar hun nummer benoemd, dewijl deze bataillons evenmin als de infanterie-regimenten, bezitters of eigenaars (Inhaber) hebben; deze bataillons zijn uit 6 kompagnien zamengesteld. De staf van ieder bataillon bestaat uit: 1 hoofd-officier als kommandant, 1 bataillons-adjudant, 1 administrateur, 1 opper- en 3 onder-artsen, 1 fourier, 1 staf-trompetter, 2 officiers-bedienden.

In vreedestijd heeft de kompagnie: 4 onder-jagers en 10 patrouille-aanvoerders minder dan de kompagnien van het Tyrolsche regiment. Het geheele bataillon telt gewoonlijk 580 hoofden. Op voet van oorlog, wordt het op 1296 hoofden gebragt, met eene depôt-kompagnie van 120 man.

De opstelling der infanterie is op drie gelederen. De kompagnie is voor de opstelling, even als voor het disciplinaire toezigt, in vier pelotons verdeeld. De bataillons van een regiment staan volgens hun nummer, neven elkander, met eene tusschenruimte van 12 schreden. Als de grenadier-kompagnien bij het regiment zijn, dan stellen deze zich op den regter en linker vleugel van het regiment. De luitenant-kolonel kommandeert het 1ste bataillon, de beide majoors het 2de en 3de bataillon. Iedere uit twee kompagnien zamengestelde divisie, krijgt op voet van oorlog 4 pakpaarden; waarvan er twee voor het vervoer der kookgereedschappen, en twee voor de kompagnies-requisitiën bestemd zijn. (Zie verder de taktische bijzonderheden.)

KLEEDING.

De infanterie van linie draagt wit gekleurde rokken, met eene rij knoopen van voren. De opene kragen en de opslagen, zijn bij iedere twee regimenten verschillende; zijnde het verschil tusschen de gelijkkleurige uitmonsteringen der beide regimenten, aangeduid door witte of geelkopere knoopen. Bij de Hongaarsche

regimenten wordt dit verschil daarenboven nog aangeduid, door de gele of zwarte biezen langs de korenbloem blaauwe pantalons. De grenadiers onderscheiden zich door de grenadiers-mutsen van beerenhuid. De fuseliers dragen vilten chacots, met voren en achterklep, met koperen platen en zwarte of gele pompon.

De pantalons zijn van korenbloemblaauwe stof, met biezen van de kleur der knoopen, en korte slobkousen van zwarte stof. De officieren hebben een goud of zilver galon langs den pantalon, naar gelang van de kleur der knoopen. De Hongaarsche regimenten dragen de naauwsluitende pantalons met korte rijglaarzen.

De grens-regimenten dragen donker bruine rokken, met verschillend gekleurde uitmonsteringen, en eene rij knoopen van voren; de chacots, pantalons, enz., zijn even als bij de Hongaarsche regimenten.

De jager-regimenten dragen grijze rokken en pantalons, met grasgroene kragen, opslagen en biezen, korte slobkousen, en een opgetoomden ronden Zweedschen hoed. De officieren hebben gouden galons langs de pantalons. De knoopen zijn genummerd.

De kapotten zijn eveneens voor alle infanterie-regimenten van graauwe stof, en reiken slechts tot aan de knie; zij hebben 6 jaren dragttijd, en daar zij veel gedragen worden, zoo geeft deze kleeding een onaanzienlijk voorkomen aan den troep. De stropdassen zijn stijf, van zwarte stof, met witten boord. De veldmutsen zijn van witte stof, met klep, en kunnen toegeslagen en gemakkelijk opgeborgen worden. Alle jaren ontvangt de man een pantalon, en om de 2 jaren een rok. Vesten met mouwen voor kazerne- en corvée-dragt zijn niet in gebruik, doch daarentegen ontvangt elk man jaarlijks eene lange keel van trielje of tijk, met eene rij knoopen.

De Landwehr draagt de uniform van het regiment waartoe zij behoort, en is door geen bijzondere kenteekenen van de linie onderscheiden.

De officieren zijn zeer eenvoudig gekleed en dragen geene epauletten. Het karakteristieke kenteeken der officieren, is de sjerp van gele met zwart doorwerkte zijde; bij de hoofd-officiieren is de grondkleur goud. Deze sjerp wordt om het lijf gedragen, doch de adjudanten dragen die over den regter schouder. De onderscheidingsteekenen tusschen de subalterne officieren en kapiteins, zijn bijna onmerkbaar, en alleen kenbaar aan de gouden of zilveren galons om de chacots. Zoo b. v. hebben de luitenanten een goud of zilver galon met eene zwarte streep in het midden; de kapiteins eveneens, doch met twee zwarte streepen omboord. Van majoor af opwaarts tot de hoogste rangen, worden kleine lage driekantige hoeden, met galons omboord, gedragen. De kragen en opslagen der hoofd-officiieren zijn ook met verschillende galons omzet. De generaals zijn kennelijk door lichtgroene korte pluimen, en de naauwsluitende roodgekleurde pantalons.

De officieren, niet in dienst zijnde, mogen zich in burgerklederen vertoonen; ook zag men vroeger te Weenen, in de groote cirkels, weinig officieren in uniform; thans schijnt het dragen der montering, op het kenbaar geworden verlangen des keizers, mode te worden. Het dragen van knevels is den officieren ontzegd, terwijl de manschappen verplicht zijn die te laten groeijen. Er is thans een ontwerp in overweging, om de officieren geschubde metalen epauletten met gouden franjes te geven; als ook om de mutsen der grenadiers door een ander hoofdtooisel te vervangen.

De Feldwebels en korporaa's, zijn door de geelgekleurde omboording der chacots onderscheiden. De eersten dragen daarenboven als onderscheidings-teeken, eenen Spaansch rieten stok, de korporaa's, hazelaars. Onder de wapens zijnde, worden deze stokken aan de bandeliers der sabels bevestigd, en aan de linker zijde afhangende, gedragen.

Bij alle garnizoens-diensten, exercitiën en groote oefeningen, wordt de ransel, met de daarop bevestigde, dun en lang gerolde en in drieën gevouwen kapot, gedragen, de ransel echter wordt alsdan niet gepakt, maar met een ligt raam, somtijds met stroo opgevuld.

BEWAPENING.

De percussie-geweren naar de uitvinding van zekeren CONSOLE (die den naam van Console'sche geweren dragen) reeds voor eenige jaren ter beproeving gegeven aan de manschappen van het 1ste en 2de gelid der jagerkorpsen, hebben zulke voldoende uitkomsten opgeleverd, dat thans reeds het grootste gedeelte der infanterie daarmede bewapend is. Ook aan de geweren der overige korpsen zal deze ontstekingsmanier worden aangebragt; 't geen zelfs tot het schietgeweer der kavallerie zal worden uitgestrekt. Bij de voordeelen, aan de ontstekingswijze door middel van knalkruid verbonden, voegen de geweren van CONSOLE nog, dat de bestaande infanterie-geweren, zeer gemakkelijk en min kostbaar, kunnen veranderd worden. De kosten der verandering berekent men te kunnen vinden in de besparing van buskruid, 't welk in den tijd van weinige jaren, bij de gewone oefeningen, verschoten wordt, dewijl de ladingen zeer merkelyk verminderd worden.

Deze geweren, welke van bajonnetten voorzien zijn, hebben eenen loop van 3 voet, 6 duimen, 7 liniën en 6 punten (Weener) lengte; zij wegen geheel gemonteerd, ruim 8 \mathfrak{r} , 17 looden, en schieten een 1 $\frac{1}{2}$ lood zwaren kogel (Weener gewigt.)

De manschappen uit het 1ste en 2de gelid der jager-bataillons zijn eveneens met geweren à la Console, bewapend; de loopen zijn echter korter (2 voeten, 8 duimen, 3 liniën, 1 punt). De manschappen uit het 3de gelid, hebben getrokken bussen, met hartsvanger-bajonnetten. Bij de grens-infanterie zijn 120 man van

ieder regiment eveneens met getrokken bussen gewapend, en worden scherpschutters genaamd. (Zie aldaar.) De laadstokken van alle deze geweren hebben eenen cylindrischen vorm.

De onder-officieren der fuseliers, al de grenadiers en de manschappen uit het 1ste en 2de gelid der jager-regimenten, dragen sabels; de met bussen bewapenden, dragen de hertsvanger (die te gelijk als bajonnet dient) en de fuseliers de bajonnet. De officieren voeren den degen, doch die der Hongaarsche regimenten de sabel.

De linie-infanterie heeft wit, doch de grens-infanterie en jagers hebben zwart ledergoed.

De ransels zijn zeer klein, daar zij slechts zeer weinige voorwerpen moeten bevatten; daarentegen zijn de patroontassen zeer groot; — zestig scherpe patronen kunnen daarin opgenomen worden. De verdere bijzonderheden der munitieën, worden bij die der artillerie opgegeven.

De kleeding, bewapening en uitrusting zijn eenvoudig en ligt, en in nauwe overeenstemming met de diensten die de soldaat in het veld moet verrigten. Voor het in goeden staat houden der kleedingstukken, wordt meer zorg gedragen, dan voor de wapens; voor 't minst in vergelijking van de zorgen die men er hier te lande en ook elders aan besteedt.

III. DE KAVALLERIE.

De kavallerie is verdeeld in zware en ligte; tot de eerste behooren de kurassiers en dragonders, — tot de tweede de chevaux-legers, de hussaren en uhlanen. De geheele kavallerie bestaat uit:

8	Regimenten kurassiers.	} zware kavallerie.
6	„ dragonders.	
7	„ chevaux-legers.	} ligte kavallerie.
12	„ hussaren.	
4	„ uhlanen of lanciers.	

—
37 Regimenten te zamen.

De gewesten der monarchij dragen zeer verschillend tot de aanvulling der regimenten bij; zoo heeft b. v. Italie slechts voor de aanvulling van 1 chevaux-legers-regiment te zorgen, terwijl Bohemen daarentegen 4 kurassier, 3 chevaux-legers en 1 dragonder-regiment moet compleet houden. De hussaren en uhlanen-regimenten maken eene wezenlijke nationale kavallerie uit, daar de eerste bij uitsluiting alleen door Hongarijen en Zevenbergen, — de tweede door Galliciën worden voltallig gehouden. De regimenten dragen onder zich de nummers van het aantal regimenten van iedere soort kavallerie, en de namen der bezitters of eigenaars; hiervan is uitgezonderd het 11de hussaren-regiment,

waarvan de manschappen Székler-hussaren wordt genoemd, dat in Zevenbergen gestationneerd, even als de grens-infanterie georganiseerd is, en ook even als deze wordt aangewend.

INDEELING EN STERKTE DER REGIMENTEN EN ESKADRONS.

Elk kurassier- en dragonder-regiment bestaat uit een staf en drie divisien of zes eskadrons.

De staf van een regiment is als volgt zamengesteld:

- 1 Kolonel (bezitter).
- 1 Kolonel-kommandant.
- 1 Luitenant-kolonel.
- 1 Majoor bij de zware en 2 majoors bij de ligte kavallerie (1).
- 1 Regiments-kapelaan.
- 1 Regiments-auditeur
- 1 Regiments-veldarts.
- 1 Administrateur.
- 1 Regiments-adjutant.
- 3 Opper- en 3 onder-artsen.
- 5 Fouriers.
- 1 Staf-trompetter.
- 3 Divisie-trompetters.
- 3 Standdaard-dragers.
- 1 Stafsmid.
- 1 Provoost.
- 3 Fourier-schutters.
- 3 Officiers-bedienden en 17 paarden.

Elk eskadron bestaat uit:

- 1 Eerste- en 1 tweede ritmeester.
- 2 Eerste en 2 tweede luitenants.
- 2 Wachtmeesters.
- 1 Trompetter.
- 1 Zadelmaker.
- 1 Hoefsmid.
- 12 Korporaals.
- 1 Fourier-schutter, en
- 5 Bedienden.

De sterkte der eskadrons wordt, even als bij de infanterie, van tijd tot tijd door den hofkrijgsraad bepaald; tusschen de sterkte op voet van vrede en oorlog, bestaat geen groot verschil, als alleen dat er in oorlogstijd voor elk regiment een reserve-eskadron wordt opgerigt. De gemiddelde sterkte der eskadrons zware ka-

vallerie, is gewoonlijk 136 beredene en 6 onberedene ruiters. Deze sterkte komt ook ongeveer overeen met de opgaven van den vrijheer VON MALCHUS, die voor de juistheid zijner statistieke opgaven der Oostenrijksche monarchie, veel vertrouwen in Duitschland geniet. Genoemde schrijver begroot de sterkte der zware kavallerie-regimenten op 824 man.

De chevaux-legers, de hussaren- en uhlanen-regimenten bestaan uit één staf, vier divisien of acht eskadrons.

De staf dezer regimenten verschilt van die der zware kavallerie, alleen daardoor, dat er 2 majoors, 4 opper- en 4 onder-artsen, 4 fouriers, 4 divisie-trompetters, 4 standdaard-dragers, 1 gareel- of riem- en 1 zadelmaker, en bij de hussaren ook 2 kleermakers, en 4 fourier-schutters en 20 paarden zijn. De kaders der eskadrons zijn dezelfde als bij de zware kavallerie.

De gemiddelde sterkte der ligte kavallerie-eskadrons, bedraagt gewoonlijk 150 bereden en 8 onbereden ruiters. Bij de regimenten welke in Hongarije gerekruteerd worden, zijn de de eskadrons dikwerf 200 paarden sterk.

VON MALCHUS begroot de sterkte der kavallerie-regimenten als volgt:

Chevaux-legers-regiment	op	1134	man.
Hussaren-	"	1698	"
Uhlanen-	"	1280	"

Op voet van oorlog wordt, even als bij de zware kavallerie, een reserve-eskadron bij elk regiment gevoegd.

Twee eskadron van ieder regiment kavallerie, vormen een divisie, welke eene standaard voert (in de midden der beide eskadrons geplaatst). De opstelling van het regiment is met divisien, welke ieder, even als het bataillon, eene taktische eenheid vormen. Elk eskadron is verdeeld in twee vleugels, en elke vleugel in twee pelotons. De manschappen tellen eerst met evene en onevone, vervolgens met drieën en vieren af. De divisien, die door een hoofd-officier gekommandeerd worden, vormen onder elkander tusschenruimten van 12 schreden. (Zie verder de taktische bijzonderheden.)

KLEEDING.

De kurassiers dragen wit lakensche kollets, korenbloemblaauwe pantalons en stevels. De regimenten onderscheiden zich door de verschillende kleuren der kragen, opslagen en door witte of geele knopen. Het hoofdtooisel is eene lage helm van gebrand leder, zonder wollen kam of paardenstaarten. Zij dragen alleen borstharnassen (10½ à 11 Weener ^{en} zwaar) welke zwart verlakt zijn, en op de witte kleeding zeer voordeelig uitkomen.

De dragonders zijn eveneens gekleed, doch hebben geen harnassen, terwijl al de regimenten witte knopen dragen.

(1) In het najaar van 1838 heeft de keizer een besluit genomen, waarbij een derde majoorplaats bij de ligte kavallerie-regimenten wordt opengesteld, die achtereenvolgend zoude vervuld worden.

De vorm van de kollets der chevaux-legers, zijn even als die der zware kavallerie; drie regimenten dragen donkergroene, vier, witte kollets, met verschillend gekleurde uitmonsteringen en witte of geele knopen. De pantalons en helmen zijn even als bij de zware kavallerie.

De hussaren zijn gekleed met dolmans, pelsen, gekleurde chacots, en pantalons in Hongaarsche laarzen. De regimenten onderscheiden zich onderling, door de kleuren van pels en dolman, door die der chacots, der pantalons en knopen. De verschillende kleuren voor pels en dolman, wisselen tusschen donkerblauw, lichtblauw, korenbloemblaauw en donkergroen; de pantalons en chacots daarenboven nog door donker-meekrap- en karmozijnrood; zoo draagt — om een voorbeeld op te geven — het 4de regiment (voorheen GERARD, doch sedert Maart 11. grootvorst ALEXANDER genaamd), lichtblauwe chacot, donkergroene pels en dolman, donkerroode pantalons, en witte knopen.

De uhlanen dragen donkergroene kurtka's met scharlaken roode kraag en opslagen, groene pantalons met roode streepen, in geele knopen. De regimenten onderscheiden zich door geele, donkergroene, roode en witte czapka's.

De uitrustings-voorwerpen zijn ligt en in geringe getallen.

De mantels der geheele kavallerie zijn van witte stof, en hebben eenerlei vorm.

BEWAPENING.

De kurassiers zijn met een lange regte pallas en twee pistolen, en daarenboven 16 man van elk eskadron, met lange karabijnen bewapend.

De wapens der dragonders zijn: pallas, 2 pistolen en lange karabijn.

De wapens der chevaux-legers zijn, even als die der dragonders, doch de karabijn is korter en ligter; — 8 man van ieder eskadron zijn met getrokken kavallerie-bussen gewapend.

De hussaren hebben kromme sabels, overigens zijn zij even als de chevaux-legers bewapend.

De wapens der uhlanen zijn: sabel, twee pistolen en lanssen (8 voeten, 3 duimen en 9 liniën Weener maat lang) met geele en zwarte vlammen. Van elk eskadron zijn 8 man met korte karabijnen en 8 man met getrokken bussen bewapend.

De karabijnen en pistolen hebben het kaliber van het infanterie-geweer; het kaliber der bussen is iets kleiner.

De karabijnen der zware kavallerie wegen 5 \mathfrak{w} , 26 $\frac{1}{2}$ lood, die der hussaren 4 \mathfrak{w} , 9 $\frac{1}{2}$ lood; de bussen wegen 4 \mathfrak{w} , 14 $\frac{1}{2}$ en de pistolen 6 \mathfrak{w} , 6 $\frac{1}{4}$ lood (alles Weener gewigt). De looplengte der zware karabijnen bedraagt 2 v., 8 d., 3 l., 1 p.; die der ligte 1 v. en 6 d. De loop der getrokken bus is lang 1 v. en 4 l.;

de pistoolloop is lang 10 d., 3 p. (Weener voetmaat). Deze wapens worden gedragen en bevestigd even als bij de Pruisische kavallerie.

HARNACHEMENT.

De kurassiers en dragonders berijden Duitsche zadels met witte schapenvachten; de ligte kavallerie-regimenten Hongaarsche zadels met zwarte schapenvachten. Het overige harnachement heeft tegenwoordig te veel overeenkomst met dat der Pruisische kavallerie, dan dat wij hierover in bijzonderheden behoeven te treden. De goede en doelmatige convectie van het zadeltuig wordt als eene zaak van groot belang beschouwd, die in zeer naauwe overeenstemming staat met de overgrootte zorg die aan de paarden besteed wordt.

IV. DE ARTILLERIE.

De artillerie is in twee hoofddeelen gesplitst, te weten:

1°. Veld-artillerie.

2°. Garnizoens-artillerie.

Tot de veld-artillerie behooren:

a. 5 Regimenten.

b. 1 Korps bombardiers.

c. 1 > vuurwerkers.

d. Veldtuig-ampt.

INDEELING EN STERKTE DER REGIMENTEN, KOMPAGNIËN EN BATTERIJEN.

a. Elk regiment veld-artillerie is zamengesteld uit één staf en 4 bataillons; zijnde het 1ste bataillon van 6 en de andere bataillons van 4 kompagnieën.

De staf van elk regiment bestaat uit:

1 Kolonel.

1 Luitenant-kolonel.

3 Majoors.

1 Regiments-kapelaan.

1 Regiments-auditeur.

1 Regiments-veld-arts.

1 Administrateur.

1 Regiments-adjutant.

4 Opper-artsen.

9 Onder-artsen.

1 Regiments-tamboer.

8 Hoboisten.

1 Provoost.

10 Officiers-bedienden.

Iedere kompagnie telt:

- 1 Kapitein.
- 1 Eerste en 2 tweede luitenants.
- 2 Feldwebels.
- 1 Fourier.
- 15 korporaa's.
- 2 Tamboers.
- 5 Officiers-bedienden en gemiddeld 200 man.

b. Het bombardiers-korps is uit 1 staf- en 5 kompagniën zamengesteld. De staf telt:

- 1 Kolonel.
- 2 Majoors.
- 1 Staf-officier of kapitein, als hoogleeraar in de wiskunde.
- 1 Staf-officier, als adjudant der algemeene artillerie-directie.
- 2 Staf-officieren of kapiteins, als opper-meester vuurwerkers.
- 5 Kapitein-luitenants of 1ste luitenants als meesters vuurwerkers.
- 1 Auditeur.
- 1 Korps-arts.
- 1 Opper- en 2 Onder-artsen.
- 1 Administrateur.
- 1 Korps-adjudant.
- 1 Korps-tamboer.
- 1 Provoost.
- 7 Fourier-schutters en nog daarenboven 9 officiers-bedienden.

Iedere kompagnie bestaat uit:

- 1 Kapitein.
 - 1 Eerste en 2 tweede luitenants.
 - 24 Opper- en 26 onder-vuurwerkers.
 - 6 Kadetten.
 - 1 Fourier.
 - 2 Tamboers.
 - 4 Officiers-bedienden en een onbepaald aantal bombardiers.
- Dit korps dient tevens tot oefenschool voor de vorming van onder-officieren der veld-regimenten.

c. Het vuurwerkers-korps bestaat uit:

- 1 Kolonel.
- 1 Majoor.
- 3 Kapiteins of kapitein-luitenants.
- 3 Eerste luitenants.
- 1 Korps-adjudant.
- 1 Onder-magazijnmeester.
- 1 Opzigter en een onbepaald getal vuurwerkers.

Volgens de opgaven van den vrijheer von MALCHUS, is ieder

veld-regiment sterk 2763 man, en het bombardier- en vuurwerkerskorps, in tijd van vrede, 1075 man.

d. Het artillerie-velduigambt is belast met de vervaardiging der velduitrusting, zoowel in munitie als andere voorwerpen, derzelve opbewaring en verstrekking aan de veld-artillerie en vestingen. Het personeel van dit korps bestaat uit:

- 1 Staf-officier, als kommandant.
- 5 Kapiteins.
- 7 Eerste en 10 tweede luitenants.
- 8 Opper-magazijnmeesters, met rang van eerste-, en
- 8 Onder-magazijnmeesters, met rang van tweede luitenants.
- 1 Korps-adjudant.
- 1 Arts.
- 1 Administrateur, en de noodige handwerkslieden; te zamen 500 hoofden sterk.

De garnizoens-artillerie wordt zamengesteld uit de half-invaliden der veld-regimenten. Zij voorziet in de dienst der vestingen en is in 14 distrikten verdeeld, namelijk:

Wenen, Praag, Olmutz, Grätz, Innsbruck, Lemberg, Ofen, Temiswar, Peterwardein, Karlstädt, Zevenberg, Mantua, Venetiën, Dalmatiën. De gezamenlijke sterkte kan op 2400 man begroot worden. Ieder district-kommando is aan eenen staf-officier toevertrouwd, die tegelijk met het oppertoezicht der arsenalen belast is. Die welke te Wenen gevestigd is, is nog daarenboven belast met de geschutgieterij, en de buskruid- en salpeter-fabriek.

KLEEDING.

Het geheele korps artillerie draagt donkerbruine rokken (vroeger lichtbruine) met rooden kraag en opslagen, en eene rij geele knopen, — pantalons even als de infanterie. Eene opgetocnde ronde Zweedsche vilten hoed, met groene en geele nederhangende pluim, dient de kanonniers en onder-officieren tot hoofdtooisel (zij zullen chakots krijgen). De officieren dragen driekante hoeden met groene nederhangende pluimen.

De veld-artillerie-regimenten onderscheiden zich door de nummers op de knopen; de garnizoens-artillerie heeft eene G en de vuurwerkers eene brandende granaat op den kraag. De ransel wordt niet door de manschappen gedragen, maar in twee wagens, per kompagnie, geborgen en op marsch medegevoerd. De donkerbruine kapot wordt kort gerold en met een riem over den schouder hangende, gedragen.

BEWAPENING.

De bewapening bestaat uit een sabel met wit ledertuig. Alle manschappen dragen hazelstokken, benevens een klein lederen fou-draal, met eenige teeken-instrumenten.

VERDERE INDEELING EN BIJZONDERHEDEN DER ARTILLERIE.

Vóór dat wij de verdere indeeling van het personeel en materieel, in losse omtrekken zullen schetsen, moeten wij doen opmerken, dat het individuele onderwijs van het personeel der artillerie, tot eene hoogte wordt opgevoerd, die bij andere artilleriën, naauwelijks voor den subalternen officier denkbaar is. De Oostenrijksche artillerie is dan ook — in zekeren zin — een exceptioneel korps, dat men in vrij uitgestrekte beteekenis van het woord, het geleerde korps kan noemen. Zelf de geringste kanonnier ontvangt eene wetenschappelijke opleiding, en verkrijgt daardoor een relief dat hem ver boven den stand zijner krijgsmakkers, bij de andere wapenkorpsen, verheft. De artillerie staat daardoor in hoog aanzien bij het leger, en verdient die onderscheiding in vele opzichten, ook door de waardige houding, welke zij, door alle tijden heen, heeft weten te bewaren.

Het geschut wordt verdeeld in veld- en in batterij-geschut, terwijl het eerste in veld- en in kavallerie-geschut gesplitst wordt. De eerste dezer laatstbedoelde afdeeling is bestemd om de infanterie, de laatste om de kavallerie te volgen en deze troepensoorten te ondersteunen en onder hare beschutting werkdadig te zijn. Eigenlijke rijdende artillerie treft men niet bij dit leger aan, terwijl de bedienings-manschappen bij het kavallerie-geschut, op eene zoogenaamde worst (ronde kast) — welke langs de staarten van de affuiten zijn aangebragt — gezeten, de kavallerie-bewegingen moeten volgen.

Iedere veld-batterij bestaat uit vier kanons en twee 7de houwitzers. De bijzondere benaming dezer batterijen geschiedt, naar het kaliber der kanonnen, waaruit de batterij is zamengesteld. In dit opzigt heeft de Oostenrijksche artillerie 6 en 12de gewone veld- en 6de kavallerie-batterijen. De 3de batterijen die men vroeger in vrij groot aantal medevoerde, komen allengskens in onbruik; intusschen zijn zij nog niet geheel afgeschaft, daar nog vele oude officieren beweren, dat zij bij de voorhoeden en bij de ligte troepen en vrijkorpsen, vele diensten kunnen bewijzen. Laat nu de natuurlijke bodemgesteldheid van het oorlogstoneel, ook het vervoer en de aanwending van de 18de veld-kanons toe, dan worden er ook eenige batterijen van dit kaliber bij het leger gevoegd. Dit geval had b. v. plaats bij het Oostenrijksche hoofdleger in Duitschland, in de jaren 1813, 1814 en 1815. Dit laatste kaliber is voornamelijk bestemd tot beuking van bevestigde plaatsen, togen welke de werking der 12de onvoldoende zoude zijn.

De verdeeling van het geschut bij het leger, geschiedt gewoonlijk op de volgende wijze: Bij iedere brigade wordt eene batterij gevoegd, dien men ook daarom brigade-batterij noemt. Er zijn alzoo 6de gewone- en 6de kavallerie-brigade-

batterijen; de laatsten worden uitsluitend bij de brigaden kavallerie gevoegd. Daarenboven bekomt iedere divisie ligte infanterie twee 3de of twee 6de batterijen — eene divisie linie-infanterie, éene 6de en eene 12de batterij, — bij eene divisie kavallerie wordt slechts een 6de kavallerie-batterij toegevoegd. De bijzondere batterijen worden divisie- of positie-batterijen genoemd. De overige tot een legerkorps behorende batterijen, worden bij de reserve ingedeeld en met den naam van reserve-batterijen aangeduid.

Het hierboven medegedeelde is, wel is waar, de aangenomen en bepaalden maatstaf voor de indeeling van het geschut bij de samenstelling der legerkorpsen, doch het spreekt wel van zelf, dat die naar omstandigheden gewijzigd wordt.

De benaming van brigade- en positie-batterijen, werd in 1808 aangenomen. Voor dien tijd, werd, bij het uitbreken van eenen oorlog, aan elk bataillon twee 3de of 6de stukken kanon toegedeeld, die onder den naam van linie-geschut bekend waren. De ondervinding echter leerde, dat deze versnippering van het geschut, deszelfs uitwerking zeer deed afnemen, weshalve men in het bedoelde jaar overging tot de samenstelling van ligte of linie-batterijen, die uit acht 3de of 6de kanons bestonden. Ieder, uit twee infanterie-regimenten, of uit vier tot zes grenadier-bataillons gevormde brigade, werd eene zoodanige batterij toegedeeld; van daar de benaming van brigade-batterij. Eene andere soort van batterijen bestond uit vier 6de of 12de kanons en twee 7de houwitzers. Ieder, uit twee brigaden zamengestelde, divisie bekwam eene zoodanige batterij als reserve-geschut; deze marcheerden met het reserve-artillerie-park, en werden eerst in de oogenblikken, dat hare werking noodzakelijk geoordeeld werd, naar de bestemde plaats gebragt; — terwijl de brigade-batterijen daarentegen alle de bewegingen der brigade volgden. De eerstbedoelde bekwamen om die redenen den naam van positie-batterijen. De veld-batterijen werden eerst later uit vier kanonnen en twee 7de houwitzers zamengesteld; dewijl men de noodzakelijkheid om deze soort van geschut, bij alle de batterijen te hebben, had ingezien. De batterijen dragen dan ook ten opzichte van het doel, waarmede zij worden ingedeeld, den naam van brigade- en positie-batterijen; doch in de diensttaal der artillerie, zijn die van gewone en kavallerie-batterijen, alleen in gebruik, en worden kalibermatig door nummers onderscheiden. Zoo zegt men b. v. de gewone 6de batterij n°. 1; de 12de batterij n°. 3; de 6de kavallerie-batterij n°. 5, enz. Wij hebben ons deze uitwijding veroorloofd, om de lezers der relazen van de Oostenrijksche wapenfeiten, voor misvattingen te waarborgen.

Het vuurwerkers-korps bedient 6 raketten-batterijen, ieder uit zes stellen bestaande, en die het voormalige berggeschut hebben vervangen.

Bij het veldgeschut worden de nog aanwezige 3er met twee, de gewone 6er en de gewone 7er houwitzer met vier, de 12er en het kavallerie-geschut met zes, en de 18er met acht paarden bespannen. De last bij de trekkracht wordt, bij het geschut op 300, bij de andere voertuigen op 400, en slechte wegen op 500 Weener ponden per paard gerekend. De paarden der stukken en voertuigen worden door de soldaten van den trein of het voerwezen gereden.

Bij elk kavallerie-stuk, is eene munitie-kar (twee raders) met twee paarden bespannen, bij de overige veldstukken zijn munitie-karren, met vier paarden bespannen, gevoegd; overigens is er bij iedere batterij een smid en twee ranselwagens ingedeeld.

De batterij wordt, ingevolge de bepalingen, slechts door een officier gekommandeerd, terwijl zij zich in sectiën van twee stukken verdeeld, die door beredene onder-officiers worden aangevoerd.

Het bedienings-personeel der batterijen, verschilt veel van dat der andere artilleriën, vooral wat het aantal der officieren en onder-officiers betreft; dit verschil vloeit voort uit het speciale gehalte van het geheele personeel, waarop wij bij den aanvang van dit hoofdstuk de aandacht onzer lezers getrokken hebben. De eigenlijke bedienings-manschappen worden in opper- en onder-kanoniers, of anders in kanoniers 1ste en 2de klasse gesplitst.

Bij de veld-artillerie heeft men voor elk stuk het navolgende aantal bedienings-manschappen, te weten :

Voor den 18er: 12 opper- en onder-kanoniers voor het kanon en 4 idem voor de munitie-karren.
 » » 12er even als bij den 18er.
 » » 6er 10 opper- en onder-kanoniers en 4 idem bij de munitie-kar.
 » » 3er 8 opper- en onder-kanoniers en 2 idem bij de munitie-kar.
 » » 6er kavallerie-geschut, 6 opper- en onder-kanoniers en 4 idem voor de karren (1).

Voor iedere twee stukken is een korporaal, en voor de geheele batterij 1 vuurwerker en 2 bombardiers, en eindelijk 1 trein-soldaat voor iedere twee paarden.

De bedienings-manschappen der gewone veld-kanons, marcheren in drie gelederen, tusschen de kanons en de munitie-karren. Die bij het kavallerie-geschut, zitten op de zoogenaamde worstkarren, namelijk 5 op deze worst en 1 op een der handpaarden. Deze manschappen zijn niet speciaal voor de bediening van het kavallerie-geschut bestemd, daar de geheele veld-artillerie voor die dienst geoefend wordt.

In de hier volgende tafel zal men een overzicht vinden van den voorraad van munitie, welke in het veld worden medegevoerd :

(1) De onder- en opper-kanoniers, welke laatsten gewoonlijk kanoniers genoemd worden, verrigten de dienst van gemeenen. De opperkanonnier trekt wel is waar, eene hoogere soldij dan de onder-kanonnier, en er wordt van hem meerdere instructie en oefening geveerd, doch daarom is hij geenszins boven den laatsten gesteld, even als dit met de Gefreiten bij de infanterie plaats heeft.

Kogels.
 3 } (1) (*)
 6 } loods kartets- (2)
 12 } (3)
 32 } (4)
 8 } patronen.
 16 }
 24 } loods houwitzer.
 32 }
 40 }
 3er Kanon- } ledige schroot.
 7er Houwitzer- } bussen.
 7er Houwitzer-granaten.
 7er Lichtkogels.

In de Voorwagenkist bij de:				In de Worstbank bij de:		In de munitie-karren bij de:					
3	6	12	7	6	7	3	6	12	7	6	7
er.				er.		er.					
Gewoon Veld-kanon.		Gew. Hou- witz.	Kavallerie- Ka- non. Hou- witz.		Gewoon Veld-kanon.		Gew. Hou- witz.	Kavallerie- Ka- non. Hou- witz.			
12	»	»	»	4	»	120	160	70	»	80	»
12	9	6	»	»	»	24	»	»	»	»	»
»	9	»	»	10	»	»	16	»	»	16	»
»	»	»	»	»	»	»	»	10	»	»	»
»	»	6	»	»	»	»	»	10	»	»	»
»	»	»	»	»	»	»	»	»	3	»	2
»	»	»	»	»	12	»	»	»	35	»	20
»	»	»	»	»	20	»	»	»	35	»	20
»	»	»	»	»	20	»	»	»	35	»	20
»	»	»	45	»	20	»	»	»	»	»	20
8	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
»	»	»	»	2	»	»	»	»	10	»	10
»	»	»	»	»	2	»	»	»	80	»	40
»	»	»	»	»	»	»	»	»	3	»	2

(*) Zie deze nooten op de volgende bladzijden.

Daarenboven wordt in de twee pakzadels, welke, op twee paarden geladen, elk kavallerie-stuk volgen, medegevoerd: 40 patronen met kogels; en bij iedere kavallerie-houwitzer 20 granaten. De pakpaarden worden door een bereden trein-soldaat geleid.

Verder wordt bij de verschillende artillerie-parken de volgende reserve-munitie voor het geschut geladen:

Voor ieder:							
		3	6	12	7	6	7
		Gewoon Veld-geschut.			Gewon. Houw.	Gewoon kavallerie.	
						Kanon.	Houw.
Kogel- }	patronen.	93	94	114	»	94	»
Kartets- }		12	26	40	»	26	»
Granaten.		»	»	»	73	»	73
3 ^{er} }	ledige schroot-kogels.	2	»	»	»	»	»
7 ^{er} }		»	»	»	»	12	»
Houwitzer-patronen.		»	»	»	103	»	103
Lichtkogels.		»	»	»	3	»	3

Behalve dezen voorraad wordt er in de vaste artillerie-depôts, nog eenen gelijken voorraad munitien in gereedheid gehouden, tot aanvulling der reserven. Derhalve kan de geheele voorraad van munitie voor eenen veldtocht begroot worden op:

Voor ieder:							
		3	6	12	7	6	7
		Gewoon Veld-geschut.			Gewon. Houw.	Gewoon kavallerie.	
						Kanon.	Houw.
Kogel- }	patronen.	450	508	368	»	436	»
Kartets- }		96	120	144	»	104	»
Granaten.		»	»	»	306	»	270
3 ^{er} }	ledige schroot-kogels.	20	»	»	»	»	»
7 ^{er} }		»	»	»	»	48	»
Houwitzer-patronen.		»	»	»	512	»	514
Lichtkogels.		»	»	»	12	»	10

- (1) 28 Kartets-kogels per bus voor 3er.
- 60 ————— 6er.
- 114 ————— 12er.
- (2) 28 ————— 6er.
- 57 ————— 7er H.
- (3) 28 ————— 12er.
- (4) 12 ————— 12er.

Als reserve-munitie voor het klein geweer, wordt bij de mobiele reserve medegevoerd:

Voor ieder infanterie-geweer.	42	} patronen.
» » karabijn.	18	
» » paar pistolen.	24	
» » kavallerie-bus.	100	
» » jager-geweer.	94	

Vervolgens voor de, met bussen bewapende jagers en de grenschutters, zooveel buskruid en lood, dat elke busjager 240, en elke grensscherpschutter, 214 schoten daarvan kunnen ontvangen.

Een gelijke voorraad is in de vaste depôts opgelegd en voor de verzending gereed.

De reserve-munitie voor het klein geweer, wordt in vierspannige munitie-wagens, bij de artillerie-reserve-parken vervoerd; de eerste reserve-munitie bevindt zich in tweespannige karren gepakt, bij de kleine parken en bij de batterijen.

De affuiten en, in het algemeen, het geheele materiel is van het oude model; de eerste hebben bijna dezelfde constructie als die der Pruisen. De voorwagens hebben munitie-kisten, behalve die van het kavallerie-geschut, welks affuiten iets langer zijn voor de worstkast of bank, waarin de 10 schoten geborgen worden. De bank is met paardenhaar opgevuld, en met leder bekleed.

Het veldgeschut met affuiten, en de daarop aangebragte ladingen, weegt:

18 ^{er}	4100	} Weener ponden.
12 —	3114	
6 —	2028	
3 —	1465	
6 — Kav. gesch.	1888	

De voorwagens met geladene munitie-kisten wegen:

12 ^{er}	575	} Weener ponden.
6 —	490	
3 —	463	
6 — k. g. met w.	902	

Het spoor bij alle de voertuigen bedraagt 43 Weener duimen. De werkzame schootsverheden van het veld-geschut met kartets-ladingen zijn de volgende:

Bij den 3er.
 In het kernschot. tot 300 schreden.
 Over het metaal. » 400 »

Bij den 6er.

Met 3loods kartets-kogels.
 In het kernschot. » 300 »
 Over het metaal. » 400 »

Met 6loods kartets-kogels.
 In het kernschot. » 400 »

Over het metaal. tot 500 schreden.

Met $\frac{1}{2}$ d^m. opzet. 600—700 »

Bij den 12er.

Met 3loods kartets-kogels:

In het kernschot. tot 300 »

Over het metaal. » 400 »

Met 12loods kartetsen:

In het kernschot. » 500 »

Over het metaal. » 700 »

Met 32loods kartetsen:

In het kernschot. » 600 »

Over het metaal. 700—800 »

Met $\frac{1}{2}$ d^m. opzet. 900—1000 »

De verspreidings-uitgestrektheid bedraagt, voor de 3loods en 6loods kartetsen, op 100 schreden, ongeveer 60 tot 70. Die der 12loods en 32loods kartetsen, voor denzelfden afstand, ongeveer 40 tot 50 voeten.

De kernschots-verheid met het kogelschot, bedraagt bij den 5er ongeveer 300 schreden, bij de overige kalibers ongeveer 400. De visier-schootsverheid, bij de Oostenrijkers « rigting over het metaal » genaamd, bedraagt bij alle kalibers ongeveer 500 schreden. Bij de houwitzers valt het kernschot met de rigting over het metaal, ineen, uit hoofde van de bijna gelijke metaaldikte.

Het boogschot wordt aangewend met den 3er, op alle afstanden van 500 tot 1200 passen; bij den 6er tot op 1400 schreden; bij den 12er tot op 1600 schreden. Er wordt alsdan gerigt:

Op 500 schreden.	Bij den 6 ^{er} .		Bij den 12 ^{er} .	
	Over het metaal.	Over het metaal.	Over het metaal.	Over het metaal.
» 600 »	met $\frac{1}{4}$ d ^m . opzet.	met $\frac{1}{4}$ d ^m . opzet.		
» 700 »	» $\frac{1}{2}$ » »	» $\frac{1}{2}$ » »		
» 800 »	» $\frac{3}{4}$ » »	» 1 » »		
» 900 »	» 1 $\frac{1}{4}$ » »	» 1 $\frac{1}{4}$ » »		
» 1000 »	» 1 $\frac{1}{2}$ » »	» 1 $\frac{1}{2}$ » »		
» 1100 »	» 1 $\frac{3}{4}$ » »	» 1 $\frac{3}{4}$ » »		
» 1200 »	» 2 » »	» 2 » »		
» 1300 »	» 2 $\frac{1}{4}$ » »	» 2 $\frac{1}{2}$ » »		
» 1400 »	» 2 $\frac{1}{2}$ » »	» 2 $\frac{3}{4}$ » »		
» 1500 »	» — » »	» 3 » »		
» 1600 »	» — » »	» 3 $\frac{1}{4}$ » »		

De langdurige ondervinding heeft geleerd, dat men als maatstaf van de geoeffendheid der artilleristen kan aannemen, dat op 800 schreden, ongeveer de helft der kogels treffen, als er op infanterie-front, en het $\frac{3}{4}$ gedeelte als er op kavallerie-front geschoten wordt.

Het rolschot (Gellerschufss genaamd) wordt (als het terrein daartoe geschikt is) bij den 3er op alle afstanden, over de

1200 tot 1500 schreden aangewend (1); bij den 6er over de 1400 tot 1800 schreden, en bij den 12er over de 1600 tot 2000 schreden. Wanneer het terrein goed is, dan wordt, naar de omstandigheden, het rolschot ook op kortere afstanden aangewend, vooral tegen kolonne-opstellingen.

De hieronder volgende tafel toont aan, op welke afstanden men met den 7er houwitzer in het rolschot schiet (« schleuderen »):

RIGTING.	Met 6 looden.	Met 24 looden.	Met 32 looden.	Met 40 looden.
	Buskruid als lading:			
	Schreden:			
Over het metaal.	100 tot 800	200 tot 1000	300 tot 1200	400 tot 1400
Met $\frac{1}{2}$ d ^m . opzet.	200 — 900	300 — 1100	400 — 1500	500 — 1600
— 1 ———	260 — 1000	380 — 1200	500 — 1400	600 — 1800
— 1 $\frac{1}{2}$ ———	» — »	400 — 1200	600 — 1500	700 — 1900
— 2 ———	» — »	» — »	700 — 1800	800 — 2000

De worpsverheden der 7er houwitzers, namelijk die waarbij de granaat in hooge bogen, het voorwerp met den eersten aanslag treffen moet, zijn de volgende:

a. Met patronen van 7 looden:

Met 4 d ^m . opzet op . . .	600 schreden.
» 5 » » . . .	700 »
» 6 » » . . .	800 »

b. Met patronen van 24 looden:

Met 3 d ^m . opzet op . . .	600 »
» 3 $\frac{1}{2}$ » » . . .	700 »
» 4 » » . . .	800 »
» 4 $\frac{1}{2}$ » » . . .	900 »
» 5 » » . . .	1000 »
» 6 » » . . .	1200 »

c. Met patronen van 32 looden:

Met 2 $\frac{1}{2}$ d ^m . opzet op . . .	800 »
» 3 » » . . .	900 »
» 3 $\frac{1}{2}$ » » . . .	1000 »
» 4 $\frac{1}{2}$ » » . . .	1200 »
» 5 » » . . .	1300 »
» 6 » » . . .	1500 »
» 6 $\frac{1}{2}$ » » . . .	1600 »

Met denzelfden vuurmond schiet men, met kartetsen (met patronen van 4 looden):

Over het metaal op . . .	400 schreden.
Met $\frac{1}{2}$ d ^m . opzet » . . .	500 »
» $\frac{1}{2}$ » » » . . .	600—700 »

(1) Moet van zeer geringe uitwerking zijn.

Een midden, genomen uit de schietoefeningen der infanterie, van een zeker aantal jaren, geeft als maatstaf van bedrevenheid in het treffen, op eene schijf van 6 voeten hoog en 100 voeten breed, het volgende aan:

Op 100 schreden	$\frac{2}{3}$ tot $\frac{3}{4}$	treffende kogels.
» 200 »	$\frac{1}{2}$ — »	»
» 300 »	$\frac{1}{4}$ — »	»
» 400 »	$\frac{1}{5}$ — »	»
» 500 »	$\frac{1}{10}$ — »	»
» 600 »	$\frac{1}{100}$ — »	»

Als het geweer op den halven man gericht wordt, dan doen de kogels op 200 à 250 schreden, den eersten aanslag, en bereiken dan, bij gelijken en harden bodem 400 à 500 schreden afstand.

Omtrent de trefzekerheid der getrokken bussen dient het volgende, op dezelfde wijze opgemaakt, als voor het infanteriegeweer.

In eene schijf van 6 voeten hoogte en 4 voeten breedte, troffen van de 100 paskogels (met pleisters):

Op 150 schreden.	60 stuks.
» 200 »	48 »
» 300 »	31 »
» 400 »	20 »

Onder dezelfde omstandigheden met loopende patronen:

Op 150 schreden.	50 stuks.
» 200 »	26 »

In eene schijf van 24 voeten breedte en 6 voeten hoogte, troffen van de 100 paskogels (met-pleisters):

Op 150 schreden.	92 stuks.
» 200 »	86 »
» 300 »	72 »
» 400 »	50 »

Onder dezelfde omstandigheden met loopende patronen:

Op 150 schreden.	74 stuks.
» 200 »	62 »

Van de kavallerie-vuurgeweren, heeft de hussaren-karabijn een kernschot van 60 schreden. Bij de 100 schreden, wordt op het hoofd van den man aangelegd, doch men kan met eenigzins hoogere elevatie, nog vrij zeker op 150 schreden treffen. Het kernschot van den dragonder-karabijn bedraagt ongeveer 80 schreden. De werking van de kavallerie-bus, is op 250 à 300 schreden, nog vrij aanmerkelijk. De pistolen hebben een kernschot van 10 tot 15 schreden; met hoogere elevatie, treft men op 25 à 30 schreden nog doodelijk.

Deze zijn in drie bijzondere gedeelten gesplitst, te weten:

- a. Het ingenieur-korps.
- b. — sappeurs-korps.
- c. — mineur-korps.

a. Het ingenieur-korps, onder de opperleiding van eenen directeur-generaal van de genie, bestaat uit:

- 5 Generaals.
- 9 Kolonels.
- 9 Luit.-kolonels.
- 18 Majoors.
- 47 Kapiteins.
- 33 Kapitein-luitenants.
- 50 Eerste, en
- 30 Tweede luitenants, en
- 6 Korps-kadetten.

Het geheele korps is in 12 fortificatie-districts-directiën ingedeeld. In enkele vaste plaatsen zijn nog locale directiën, welke echter onder het bevel van den districts-directeur staan. Een generaal of hoofd-officier bekleedt de betrekking van districts-directeur. De betrekking van lokalen of plaatselijken directeur, wordt door een' staf-officier of kapitein waargenomen.

Aan elken directeur zijn, naar gelang der werkzaamheden, eenige ingenieur-officieren, benevens administratie-beambten, opzichters en handwerkslieden toegevoegd. Behalve de vestingwerken, hebben zij ook het geheele bouwwezen onder hun opzicht.

Onder het opperbevel en de leiding van den directeur-generaal van de genie (nominaal de aartshertog JOHANN) staat:

b. Het sappeurs-korps, 't welk in een staf en 6 kompagniën, en een garnizoens-afdeeling is ingedeeld.

De staf bestaat uit:

- 1 Hoofd-officier als kommandant.
- 1 Majoor.
- 1 Korps-arts.
- 1 Opper- en 1 Onder-arts.
- 1 Administrateur.
- 3 Fouriers.
- 1 Tamboer.
- 1 Provoost.
- 2 Fourier-schutters, en
- 3 Officiers-bedienden.

De kompagnie is zamengesteld uit:

- 1 Kapitein.
- 1 Kapitein-luitenant.
- 1 Eerste- en
- 1 Tweede luitenant.

- 3 Sappeur-meesters.
- 6 Sappeur-voerders.
- 1 Fourier-schutter.
- 2 Tamboers.
- 10 Opper-sappeurs.
- 25 Oudste- en een onbepaald getal jongste sappeurs, en
- 3 Officiers-bedienden.

De garnizoens-afdeeling heeft ongeveer dezelfde indeeling.

Volgens den vrijheer von MALCHUS, bedraagt de sterkte van dit korps 970 hoofden.

c. Het mineur-korps, bestaande uit een staf, 5 kompagniën en eene garnizoens-afdeeling.

De staf is op dezelfde wijze zamengesteld als die van het sappeur-korps.

De kompagnie telt: 1 Kapitein, 1 kapitein-luitenant, 1 eerste luitenant, 2 feldwebels, 2 mineur-meesters, 8 mineur-voerders, 1 fourier-schutter, 1 tamboer, 12 opper-mineurs, 20 oude mineurs, en een onbepaald getal jonge mineurs.

De garnizoens-afdeeling heeft ongeveer dezelfde sterkte.

Volgens bovengenoemden schrijver, telt dit korps 721 hoofden.

KLEEDING.

De ingenieur-officieren dragen lichtblauwe rokken met kersroode fluweele kraag en opslagen, pantalons van dezelfde kleur, zonder verdere versiering. Het hoofdtooiel is de driekantige hoed met pluim.

De officieren der sappeurs en mineurs dragen dezelfde uniform, doch, in plaats van hoeden, de chacot met pluim, en platen met verschillende emblemes: de sappeurs een schanskorf, helm en kuras; de mineurs eene springende mijn.

De sappeurs- en mineurs-manschappen dragen donkergrijze rokken, met karmozijnrooden kraag en opslagen en geele knopen. Pantalons als de infanterie en halve laarzen; chacots met paardeharen pluim.

BEWAPENING.

De sappeurs hebben een karabijn en sabel; de mineurs korte geweren, een pistool en sabel, met zwart lederwerk. De rugzijde der sabels is zaagvormig getand; en de sabel zelf dient als fachiene-mes.

VI. HET GENERAAL KWARTIERMEESTERS-KORPS.

Tot dit korps behooren:

- a. De generaal kwartiermeesters-staf.
- b. Het korps pionniers.
- c. — „ pontonniers.

a. De generaal kwartiermeesters-staf bestaat uit:

- 1 Kwartiermeester-generaal als chef.
- 4 Kolonels.
- 6 Luitenant-kolonels.
- 12 Majoors.
- 24 Kapiteins.
- 12 Eerste luitenants, benevens een onbepaald aantal officieren, welke van de regimenten bij den staf worden gedetacheerd, en eenige graveurs en teekenaars.

Dit personeel is in 6 bureaux verdeeld, welke ieder eene taak, als: het opnemen en beschrijven der gewesten, het ontwerpen van plannen, enz., is opgelegd, te weten:

1. Het hoofd-bureau van de algemeene directie.
2. — bureau van de krijgsgeschiedenis.
3. — dislocatie- en marsch-bureau.
4. — bureau voor trigonometrische berekeningen.
5. — topographisch bureau.
6. De kanselarij voor teekeningen.

Het militair geographisch instituut in Milaan, hetwelk een generaal-majoor tot directeur heeft, maakt een bestanddeel van den kwartiermeester-generalen staf uit.

Onder de opperleiding van dezen staf staat:

b. Het pionnier-korps, zamengesteld uit een staf en 2 bataillons, elk van 4 kompagniën.

De staf telt: 1 hoofd-officier als korps-kommandant, 2 hoofd-officieren als bataillons-kommandanten, 1 korps-arts, 1 opper- en 3 onder-artsen, 1 administrateur, 1 korps-adjutant, 2 bataillons-adjutanten, 4 fouriers, 3 fourier-schutters, en 4 officiers-bedienden.

De kompagnie bestaat uit: 1 Kapitein of kapitein-luitenant, 1 eerste en 1 tweede luitenant, 1 feldwebel, 5 kadetten, 12 korporaaals, 2 tamboers, 20 timmerlieden en pionniers, naar de behoefte.

In oorlogstijd bestaat dit korps uit 2 bataillons van 6 kompagniën elk, en uit 1 bataillon van 4 kompagniën. In het jaar 1834 telde dit korps 1684 hoofden.

c. Het korps pontonniers, behoort in directen zin tot het opperste scheeps-ambt, doch indirect tot den generaal kwartiermeesters-staf. Het telt één bataillon van 6 kompagniën. Tot deszelfs staf behoort: 1 Hoofd-officier als kommandant, 1 luitenant-adjutant, 1 magazijnmeester, 1 korps-arts, 1 opper- en 2 onder-artsen, 1 administrateur, 1 bataillons-adjutant, 4 fouriers, 1 provoost, 1 fourier-schutter, en 4 officiers-bedienden.

De kompagnie bestaat uit: 1 Kapitein of kapitein-luitenant, 1 eerste- en 1 tweede luitenant, 1 opper-bruggenmeester, met officiers-rang, 2 onder-bruggenmeesters, 8 korporaaals, 1 tamboer, 10 timmerlieden, 22 oude pontonniers, 1 fourier-schutter, en 4 officiers-bedienden.

Jonge pontonniers onbepaald. In het jaar 1834 telde dit korps 1067 hoofden.

KLEEDING.

De officieren van den generalen staf dragen donkergroene uniformen met zwarten kraag en opslagen, geele knopen, witte broeken met hooge stevens; als veldkleeding wordt eene zwartgrijze pantalon gedragen.

De pionnier dragen grijze rokken met grasgroenen kraag en opslagen, geele knopen, blaauwe pantalons, halve laarzen, chacot met haarpluim.

De pontonniers dragen koorbloemblaauwe rokken, met rooden kraag en opslagen, witte knopen, blaauwe pantalon met halve laarzen, chacots met haarpluim.

BEWAPENING.

De pionniers hebben geweren en sabels (als de sappeurs) en zwart ledergoed; de pontonniers hebben karabijnen en sabels.

VI. DE GARNIZOENS-TROEPEN.

Er bestaan 6 garnizoens-bataillons, elk van 6 kompagnien. Deze hebben dezelfde samenstelling en sterkte als de bataillons linie-infanterie, en worden uit de half-invaliden, en de kleinste en zwakste rekruten gevormd. Elk bataillon heeft eene vaste garnizoens-plaats, terwijl zij in tijd van oorlog, zoogenaamde staf-infanterie-divisiën vormen, bestemd voor de bewaking der hoofdkwartieren, kassen, hospitalen, enz. De kleeding en bewapening komen bijna met die der linie-infanterie overeen; al de bataillons hebben echter zwarten kraag en opslagen, en witte knopen, met zwart ledergoed.

VII. DE TREIN.

Dit korps, bestemd tot de bespanning van de artillerie en het geheele voerwezen, bestaat in tijd van vrede, uit 12 transport-divisiën, en de bespanning voor 20 artillerie-exercitie-kompagnien, te weten voor 11 gewone batterijen en 9 kavallerie-batterijen. Overigens telt dit korps nog eenige transport-depôts.

Iedere transport-divisie heeft 84 trek- en 6 rijpaarden, met een 1sten luitenant als kommandant; de bespanning, van iedere exercitie-batterij staat onder de leiding van een, en de bespanning van een depôt, onder twee officieren, als kommandanten. Zij hebben onder zich het noodige aantal onder-officiëren, zadelmakers, smeden en trein-soldaten, met 1 fourier. Het in ieder gewest aanwezige voerwezen, staat onder een majoor of ritmees-

ter, als 's lands post-kommandant, aan welken nog 1 officier, 1 adjudant, 1 fourier, en 1 vee-arts of oppersmid is toegevoegd.

De centrale directie van het geheele korps is opgedragen aan: 1 kolonel, benevens 1 hoofd-officier, 1 korps-adjudant, 1 opperarts, 10 fouriers en 4 officiers-bedienden.

De vrijheer von MALCHUS, geeft de gezamenlijke sterkte van het artillerie- en legervoerwezen op, te bedragen 8000 man.

KLEEDING EN BEWAPENING.

Volgens de nieuwe voorschriften, draagt de trein zwartbruine rokken, met lichtblaauwen kraag en opslagen, lichtblaauwe broeken met halve laarzen, en chacots. De officieren dragen, in groote tenue, lichtblaauwe broeken met zilveren galons; in veld-tenue donkergrijze broeken zonder uitmonsteringen. Zij zijn met sabels gewapend en dragen zwart ledergoed.

VIII. GENDARMERIE.

Dit korps bestaat uit een regiment van 5 eskadrons, en is in tijd van vrede bestemd te zorgen voor de inwendige rust van het Lombardisch-Venetiaansch-Koninkrijk en het zuidelijk gedeelte van Tyrol. In tijd van oorlog wordt het gebruikt voor de leger-politie. Te Weenen wordt echter thans, in plaats van de stads politie-soldaten, een eskadron gendarmerie opgerigt, zamengesteld van uitgezochte manschappen der kavallerie.

Het hovenbeoelde regiment is zamengesteld uit één staf en 5 eskadrons.

Die staf telt: 1 kolonel, 1 majoor, 1 adjudant, 1 administrateur en 4 fouriers. Het eskadron heeft: 2 ritmeesters, 2 eerste en 2 tweede luitenanten. Het aantal onder-officiëren en gendarmen te paard en te voet, wordt bepaald naar de plaatselijke behoeften, en is dus zeer verschillende. Het geheel telt 616 manschappen, waaronder 200 beredene.

KLEEDING EN BEWAPENING.

De montering is donkergroen, met roozenroode biezen en revers, geele nestels, geele knopen en donkergroene broeken. De gendarmerie te Weenen krijgt blaauwe rokken, roode opslagen en geele nestels. De bewapening is de sabel, pistool en karabijn.

(Het vervolg hierna.)

EEN WOORD

OVER HET ONTLEDIGEN VAN HOLLE PROJECTIELEN.

Onder de verschillende gevaarvolle werkzaamheden, waartoe de artilleristen in de uitoefening der dienst, hun vak betreffende, geroepen worden, behoort insgelijks het ontledigen der holle projectielen; een arbeid, die reeds aan velen het leven, of eene levenslange verminking gekost heeft. Onderscheidene soorten van werktuigen, ingerigt om de houten buizen uit de holle projectielen te trekken of te rukken, zonder zich aan het gevaar van ontsteking van het langzame geleivuur bloot te stellen, zijn uitgedacht en ingevoerd; doch — men moet het bekennen — geen dezer werktuigen heeft volkomen aan het voorgestelde doel beantwoord. Het is intusschen waarheid, dat, in de meeste gevallen, eene onvoorzigtige behandeling der bedoelde werktuigen, of in de verrigting der ontleding zelve, de oorzaken der menigvuldige ongelukken, welke men te betreuren heeft, moeten gezocht worden. Aan den anderen kant heeft de ondervinding echter overtuigend genoeg bewezen, dat de onvoorzigtigheid, zelfs bij het strengste opzigt, niet altijd te weeren is, bij eenen arbeid, die ze — als het ware — gedurig inroept, vooral als de taak groot is, en daarbij eene verkeerd geplaatste zuinigheid voorzit. Wij zeggen zuinigheid, omdat zij geleid heeft tot het uitdenken en zamenstellen der bovenbedoelde werktuigen, ten einde het buskruid of de brandstoffen, welke in de holle projectielen zijn opgesloten, voor een verder gebruik te kunnen verzamelen. Daar nu het buskruid of de brandstoffen, door eene langdurige opsluiting in de projectielen, zoo niet geheel bederven, dan toch in de meeste gevallen voor het verder gebruik eene verwerking inroepen, zoo is men op andere middelen bedacht geweest, om het gevaarvolle te vermijden, zonder daarom de zuinigheid geheel uit het oog te verliezen. Onder deze middelen is, in den laatsten tijd, gerangschikt, dat, om de geladene projectielen in water te koken, zonder dat het ter onzer kennis gekomen was, of dit middel werkelijk en in het groot was beproefd. De heer majoor der artillerie *de Seyff*, te Naarden gevestigd, heeft ons daaromtrent eenige belangrijke bescheiden medegedeeld, met vergunning, om van zijnen brief dat gebruik te maken, als wij ten algemeene nutten oorbaar achten. Volgens Zijn Edelens schrijven, schijnt het dat Zijn Edele onbekend was, dat het middel, door Zijn Edele aangewend, ook elders was aanbevolen. De wijze hoe het is toegepast, schijnt echter geheel oorspronkelijk; en het is om die reden, dat wij er ons een

genoegen uit maken, om het ons medegedeelde, hier in den oorspronkelijken vorm over te nemen, en op deze wijze de nuttige bedoeling des brieveschrijvers te bevorderen. De heer majoor *de Seyff* zegt deswegens het volgende:

« In het jaar 1857 werd aan mij opgedragen, de ontleding van 72 grenaten, gevuld met *brandsas*, *spinglading* en *roche à feu* of *bommensas*. Het gevaarlijke van dezen arbeid kennende, zoo liet ik met de grootste omzigtigheid, de eerste grenaten, door de gewone werktuigen — te weten: 4 fretten, 1 sasboor, en 1 buizentrekker, — ontbuizen en verder ontledigen, en, volgens mijn inzien, was daaraan, in weerwil van alle de door mij voorgeschrevene voorzigtigheidsmaatregelen, nog altijd veel gevaar verknocht. Dit bragt mij op het denkbeeld, om deze wijze van ontleding te doen staken, en te beproeven de grenaten in regenwater te koken; dewijl, op den vorm van de buis afgaande, het vermoeden bij mij opkwam, dat door de ontwikkeling der warmtestof, de in den grenaat beslotene lucht, zich moest uitzetten, en alzoo op de buis werken, terwijl het zwellen van het uitstekende gedeelte der buis, welligt mede eenen voordeeligen invloed zoude uitoefenen. Deze proef gelukte volkomen, daar de buizen door deze bewerking zich zoodanig loswongen, dat men ze zeer gemakkelijk met eene gewone nijptang, onder het water, konde uittrekken, en de brandsas zoo week geworden was, dat men die, met den gebruikelijken koperen granaatkrabber, den grenaat konde doen verlaten. Bedacht, om het ontledigde buskruid en de sas nog ten dienste van het rijk te doen strekken, loste ik daaruit de salpeter op, en bevond, dat het overschot nog zeer dienstig was tot de vervaardiging van pikkransen. Het geheel leverde 10 N. p. gebroekene salpeter en 100 stuks pikkransen op. Van den gunstigen afloop dezer werkzaamheden, werd door mij een omstandig berigt gezonden, met overlegging van de bewijzen der opgeloste bestanddeelen, aan den heere directeur der artillerie; waarop werd geantwoord, dat de van die proef voortgebrachte bestanddeelen en brandstoffen, door den magazijnmeester der artillerie te Naarden, konden in ontvangst genomen worden.»

« In dit loopende jaar ontving ik op nieuw bevel, om een nog grooter aantal grenaten van 13 duimen te doen ontledigen. Even als met de vorige, begon ik met de gewone en bekende middelen; doch ondervond andermaal dezelfde moeilijkheden bij de uitvoering, dewijl reeds zeer spoedig twee der gebruikte fretten braken, en eenen buizentrekker verlamde. Dit deed mij besluiten, om mijne proef van 1857 nogmaals te herhalen, — die dan ook met dat gevolg bewerkstelligd werd, dat men in den tijd van 28 uren, 452 grenaten (gevuuld als de vorige) ontledigd had. De brandstoffen oplos-

sende, leverden zij 40,5 N. p. salpeter, en 150 toebereidde pikkransen, terwijl daarenboven nog eenige andere pikkransen, brand- en lichtkogels, met de overschietende bestanddeelen konden hersteld worden. Deze arbeid hield acht dagen aan, terwijl de kosten voor brandstoffen en andere benodigdheden f 17,50 beliepen (de vroeger vermelde proef had f 5,75 gekost).»

«De gereedschappen, welke daarbij gebruikt zijn, waren:
«1°. Een salpeterbekken op eene ijzeren treeft, waaronder gestookt is, tot dat het water kookte.»

«2°. Eene tang voor gloeiende kogels, waarmede de grenaat uit het bekken wordt gehaald.»

«3°. Eene gewone tang.

«4°. Een ringvormige beugel met twee verticale handvaten, waarop de grenaat met het huisgat naar beneden gekant, komt te rusten, en die door een of twee man boven eene waterton wordt gehouden, om de uitkomende en uit te krabben sas op te vangen.»

«5°. Een koperen krabber, om de sas, zoolang zij door de warmte verweekt is, uit te krabben; kunnende men de grenaat van tijd tot tijd in het kokende water doen houden, om de sas steeds vloeibaar te hebben.»

«Vermennende de officieren van het wapen geene ondiens te doen met de mededeeling dezer bijzonderheden, zoo verzoek ik UEd. daarvoor eene plaatsing in den *Militairen Spectator*, of daarvan een zoodanig gebruik te maken, als de redactie zal oordeelen nuttig en doelmatig te zijn.

Naarden, den 29. September 1859.

DE SEYFF.

Onder dankbetniging voor deze zeer belangrijke mededeeling, kunnen wij niet nalaten, den wensch te uiten, dat het voorbeeld, door den heer majoor *de Seyff* hier gegeven, algemeen mag gevolgd worden. Immers door zulke mededeelingen, worden de algemeene belangen op eene allezins voldoende en nuttige wijze bevorderd, en de kleingeestige geheimzinnigheid, deze nog niet geheel gewekene zuurdesem der oude artilleristen gebannen. Trouwens, het Departement van den Grootmeester der artillerie, geeft thans, ten opzichte der openbaarmaking aan het korps artillerie, van belangrijke nieuwigheden, een navolingswaardig voorbeeld.

De Redactie.

DE VUURWERKERIJ.

Het hier boven medegedeelde, geeft ons aanleiding met een enkel woord terug te komen op een artikel, dat wij in den

2den jaargang van dit tijdschrift hebben opgenomen, en waarin op de noodzakelijkheid verwezen werd, om hij den gekenmerkten voortgang van alles wat tot de artillerie-wetenschap betrekking heeft, ook de *vuurwerkery* niet te vergeten. De daarstelling van een scheikundig vuurwerkers-laboratorium te Delft, dat door de zorg van den heer luitenant-kolonel der artillerie, *Seelig*, van volmaakte werktuigen en toestellen uit de Engelsche fabrieken afkomstig, is voorzien, en dat onder het zaakkundig opzigt van den luit.-kolonel der artillerie *Ses-seler* staat, doet met redenen verwachten, dat wij ook in dit vak, thans den vreemden overtreffen, of voor 't minst gelijken tred met hem zullen kunnen houden.

In het bovenbedoelde artikel, hadden wij verwezen op het scheikundig stelsel der ernst- en lustvuurwerkerij, dat toenmaals door den (helaas te vroeg gestorven) Pruisischen artillerie-kapitein *M. Meyer*, bearbeid werd. Op eigene ondervinding afgaande, was het ons voorgekomen, dat de inzigten van dien kundigen man, in dit gedeelte der artillerie-wetenschappen, eene geheele omkeering van zaken, en eene hoogst doelmatige vereenvoudiging zouden daarstellen. Het grondkenbeeld toch, was, om het doel der vuurwerkerij, dat men vroeger door onderscheidene en zeer verschillende zamenstellingen, zocht te bereiken, zeer eenvoudig en met zekerheid, door de verschillende proportionele vermenging der drie bestanddeelen van het buskruid konde genaderd worden. Hij toonde verder aan, dat men bij dien arbeid slechts in het oog had te houden, dat de sassen zoodanig moesten tezamengesteld worden, dat de *zuurstof*, die uit de voorhanden salpeter wordt vrijgemaakt, toereikende is, om de aanwezige koolen, geheel in *koolzuurgas* en den *zwavel* in *zwavel- en zwavelig zuur* te doen overgaan. Deze tezamenstellingen konde men zich voorstellen uit twee *grondvermengingen* te bestaan, waarvan de eene uit 75 deelen salpeter, 12 zwavel en 13 koolen (meelpulver) de andere uit 75 salpeter en 25 zwavel (salpeter-zwavel) moet worden vervaardigd. Hierop zouden alle de sassen tot het tezamenmengen van zekere hoeveelheden dezer beide grondvermengingen, te brengen zijn.

Later heeft de meergenoemde schrijver deze denkbeelden meer uiteen gezet, en uit een geheel nieuw oogpunt, en op scheikundige gronden, duidelijk betoogd. Zulks heeft het nemen van velerlei proeven, zoowel door den voorsteller zelven als in andere gedeelten van Duitschland, ten gevolge gehad, waarvan de verkregene uitkomsten alleen door den eerstbedoelden zijn bekend gemaakt. Deze uitkomsten spraken zeer ter gunste van het nieuwe stelsel; doch daar hierbij, in alle gevallen, eenige vooringenomenheid kan voorondersteld worden, zoo is het van het hoogste belang, dat deze worden onderzocht. Immers, tot welke eenvoudige beginselen, en tot

welke eenvoudige bewerkingen zou de ernstvuurwerkerij te brengen zijn, indien men slechts twee bestanddeelen meelpulver en salpeterzwavel, die in groote menigte, even als het buskruid, op de buskruid-molens konden vervaardigd worden, te behandelen had; terwijl een derde bestanddeel (voor de brandsassen) namelijk *teer*, de geheele reeks van de vroeger gebruikte en door *Meyer* onnoodig geoordeelde stoffen zoude sluiten.

Daarenboven wordt het meer dan tijd, dat men, zoowel in de *ernst-* als *lust-vuurwerkerij*, eindelijk van den zoolang gevolgden empirischen weg afgaat, om ook dit gedeelte der artillerie-wetenschap in verband te brengen met den voortgang der schei- en natuurkundige wetenschappen. De werkzaamheden bij de lustvuurwerkerij, doen nog meer de behoefte aan dien voortgang gevoelen; maar daar dit gedeelte — zoo wij vermeenen — te veel in den laatsten tijd verzuimd is, is men ook bij de ernst-vuurwerkerij nog te lang aan het oude blijven hangen. Dat de eerstbedoelde tak der vuurwerkerij, een hoogstnuttig, ja zelfs onontbeerlijk gedeelte der kennis van den artillerie-officier uitmaakt, heeft de kapitein *M. Meijer*, zoo volledig bewezen, en is overigens uit den aard der zaak zoo natuurlijk af te leiden, dat wij daarbij niets behoeven te voegen, dan de aandacht op dit verzuim te trekken; — in het behandelen der lustvuurwerkerij, vormt men den *vuurwerker*, in den uitgestrekten zin van het woord genomen.

Dewijl men nu bij het onderwijs der kadetten van de Koninklijke Militaire Akademie, voor het wapen der artillerie bestemd, ook uit dit laatste gezigtspunt is uitgegaan, en zij een vrij volledig theoretisch en praktisch onderrigt in de vervaardiging van lustvuurwerken ontvangen, zoo heeft dit den steller dezes aanleiding gegeven, om, onder begunstiging van het bestuur dier inrigting, menigvuldige proeven te nemen, met het door den meergenoemden Pruisischen officier voorgestelde stelsel, in verband met datgene wat eigene ervaring hem daaromtrent reeds geleerd had.

Bij deze en andere proeven was het ons meer nog dan vroeger gebleken, hoezeer de receptvormige voorschriften der voornaamste werken, over dit gedeelte der vuurwerkerij, van den eenvoudigen wetenschappelijken weg doen afdwalen. Eigen oordeel, overweging en berekening worden doorgaans bij het blindelings volgen dier voorschriften, uitgesloten; en de oorzaken, waarom men, in de beide takken der vuurwerkerij, zoo lang heeft stilstaan, laten zich gemakkelijk uit die verbanning van het eigen oordeel afleiden.

Bij het bovenbedoeld praktisch onderwijs, wordt dan ook eenen geheel anderen weg behandeld, en alle de zamenstellingen vooraf overwogen; de vermoedelijke uitwerkingen worden beredeneerd en dan beproefd, om te zien, in hoeverre de prak-

tijk met datgene wat de theorie daarover leert, overeenkomt. Dit heeft in eene reeks van 47 verschillende mengingen, tot vrij belangrijke uitkomsten geleid, die wij, in een zamen te stellen vuurwerk, in het groot zullen beproeven, en dat ons tevens gelegenheid zal geven, eenen beknopten en eenvoudigen leidraad op te maken voor de beginselen der *ernst-* en *lust-vuurwerkerij*.

Voorreest reeds — en dit toch was ons doel bij het ter neder schrijven van deze weinige regelen — hebben wij, in vele opzichten, het gemak en de eenvoudigheid van de twee grondbestanddeelen, meelpulver en salpeter-zwavel, gevonden. Eene eenvoudige evenredige menging dezer bestanddeelen, geeft vier andere grondmengingen of sassen, te weten: *spuit-*, *drijf-*, *vlam-* en *lichtsassen*, welke men in groote hoeveelheden kan mengen en opbewaren, om daaruit, naar de behoefte, een groot of klein vuurwerk, spoedig en eenvoudig zamen te stellen. Het spreekt van zelf, dat de *kleurgevende* bestanddeelen der lustvuurwerkerij, — zoo als kool, zouten, metaal-aarden, verzuursels, enz., enz., — slechts in evenredige deelen, tot het gewigt der benoedigde sassen, vóór de vulling der hulzen, moeten bijgevoegd worden. Deze laatste bewerking kan spoedig en snel geschieden, daar een en dezelfde spuit-, drijf-, vlam- of licht-sas, door eene kleine manipulatie, verschillende kleuren zullen geven.

Eene der grootste moeilijkheden bij de vuurwerkerij, is voorzeker het volledig mengen der hoofdbestanddeelen van elke sas, en daar de oude lustvuurwerkerij een oneindig aantal mengingen en bestanddeelen opgeeft, zoo werd het werk ook oneindig lang opgehouden, en geschiedde dan nog zeer onvolkomen. Door het aantemen van grondsassen, kan men die vooraf, zooals wij hierboven zeiden, in eenen goed ingerigten mengtrommel (een onmisbaar werktuig in een laboratorium (1)) met groote hoeveelheden vervaardigen, terwijl men zich alsdan verzekerd kan houden, dat voor 't minst de werkende sas, volledig gemengd is, — iets dat altijd hoofdzaak blijft.

Dit stelsel geeft daarenboven nog het voordeel, dat men de *versterking*, *verzwakking*, *verkleuring*, *verdonkering* of *verlichting* van het vuur, dat men voort wil brengen, ten nauwkeurigste, naar believen en tot in de geringste schakeringen, kan bepalen, dewijl het hoofdbestanddeel van iedere sas, namelijk de salpeter, altijd *constant* blijft.

Het is echter de gas of vuur-voortbrenging niet alleen, die aan een meer wetenschappelijk onderzoek dient onderworpen te worden; maar ook de vervaardiging en inrigting der voorwerpen, waarin de sassen worden opgesloten; de vuurleidin-

(1) Een mengtrommel of ton, door ons geprojecteerd en in het Laboratorium der K. M. A. voorhanden, voldoet zeer goed aan de vereischen.

gen en meest alle andere onderwerpen der vuurwerkerij, dienen een dusdanig onderzoek te ondergaan. Zoo hebben o. a. menigvuldige in Duitschland genomen proeven, het resultaat opgeleverd, dat de hulzen van ijzerblik vervaardigd, voor alle soorten van lustvuurwerken, en voornamelijk ook voor de signaal-pijlen (zie onder de gemengde berigten) verre weg te verkiezen zijn, zoowel ten opzichte van de werking van de sas, van de opbewaring, als van besparing in tijd en kosten. Wat het eerste betreft, ook daaromtrent zetten wij onze proeven voort, hopende ook in de gelegenheid gesteld te worden, het laatste te kunnen onderzoeken.

Terugkomende op hetgene dat wij bij den aanhef gezegd hebben, herhalen wij, dat de vuurwerkerij in het algemeen, eenige meerdere behartiging en beproevingen van allerlei aard inroept, en dat het te wenschen is, dat wij weldra de vruchten van het nieuwe scheikundige laboratorium mogen zien opdagen, iets waarnaar wij persoonlijk te meer verlangen, aangezien wij, in dit gedeelte werkzaam zijnde, daarin ook wenschten te worden voorgelicht, door de rijke ondervinding van deskundigen.

J. C. v. R.

GEMENGDE BERIGTEN.

De benoeming van Z. E. den generaal der infanterie, Baron *Chassé*, tot lid der eerste kamer onzer staten-generaal, schijnt algemeen veel genoegen te doen. Dat dit ook bij het leger het geval zal zijn, daaraan valt niet te twijfelen. Immers, hoe dikwerf zijn er geene wenschen geuit, om in onze hooge wetgevende staatsligchamen, mannen te zien optreden, die de belangen van het leger, en daarmede de ware belangen van het vaderland, met kennis van zaken konden voorstaan! Wanneer wij deze koninklijke belooning aan het leger, in den persoon des grijzen, hoogvereerden generaals, des braven en hooghartigen soldaats, in overeenstemming brengen met de woorden des konings, in de jongste troonrede, het leger betreffende, uitgesproken, dan wenschen wij daarin de hoopvolste verwachtingen voor de toekomst te mogen zien. Het is te verwachten dat de Edelmogende Heeren met het Koninklijk Hoofd van den Staat, zullen deelen in het gevoel van goedkeuring en erkenning, voor de eervolle wijze waarmede de Nederlandsche krijgsmagt voor de onschendbaarheid van het Moederland, gewaakt, en in het verre Oosten, voor de belangen van onzen grooten handel en voor de zekerheid van de hulpbronnen tot stijving van het nationaal krediet, haar bloed vergoten heeft. Immers tot nog toe was het leger — als soldaten spre-

kende — weinig of niet bekend met de zoo hoog geprezene voordeelen van eenen grondwettige regeringsvorm, en eindelijk toch zal het — vooral nu, daar men de vruchten der erkenning van het volk, bij het genot van vrede en rust, zoude kunnen inoogsten — tijd worden, dat ook wij soldaten, de be-raadslagingen onzer wetgevende kamers met hoopvolle verwachtingen te gemoet zien, in het vooruitzicht van onze belangen, in overeenstemming met de inzichten der uitvoerende magt, welmeenend te zien bevestigen.

In het *Journal des Débats* is het volgende over het kamp bij Fontainebleau, dat de Fransche troepen den 13den dezer verlaten hebben, opgenomen, en dat onder enkele bijzonderheden, ook vele algemeene waarheden bevat.

«De werkzaamheden van het kamp waren van verschillenden aard: eenvoudige oefeningen der enkele bataillons of regimenten; manoeuvres met brigaden en divisien; oefeningen in het vuren met losse patronen en met scherp naar de schijf, en eindelijk groote veld-manoevres. De manoeuvres met divisien en de zoogenaamde veld-manoevres zijn het meest overeenkomstig met het doel der oefenings-kampen. Het is goed en doelmatig, een sterk en schoon leger, zoo als het onze werkelijk is, ook in tijd van vrede te onderhouden; maar wat is zijne bestemming? — de oorlog. Wanneer wij het niet meer noodig achteten om onze grenzen te beschermen of te verdedigen; wanneer vrede ons laatste woord, het enig doel onzer bemoeijingen ware, waarom zouden wij dan 500,000 man onder de wapenen houden? Waartoe die sterke kaders? Waartoe die talrijke generale staf? Waartoe een oorlogs-budget, dat een derde gedeelte onzer inkomsten opneemt? Komen wij er maar openlijk voor uit: — zelfs met gevaar om geleerde berekeningen en de hoopvolste verwachtingen te storen — Europa bevindt zich op voet van oorlog, derhalve is het voor Frankrijk pligt, om op dien voet te blijven. De staatkunde onzer regering kan vredegezind zijn; maar de opkwekking van ons leger moet den oorlog ademen. De rol die onze soldaten te spelen hebben, zou niet begrepen zijn, wanneer men ze geheel tot bewaking onzer steden bestemde. Immers onze nationale garde voorziet in deze dienst, zonder bezwaar der schatkist? De bewaking onzer steden zij aan die garden toevertrouwd; de vestingen, de grenskordons, de kampen zij voor onze soldaten bestemd: den soldaat zij voor het bivouak, voor het slagveld op vreemden bodem, opgevoed. Maar dat, wat onze hedendaagsche soldaten en onze hedendaagsche officieren (wij spreken van degene die den oorlog van het keizerrijk niet hebben medegemaakt) weinig of niet verstaan, is de strijd op het slagveld, en juist omdat zij daarin niet worden onderwezen. De strijd op het slagveld, laat zich geens-

zins op het groene tafelkleed eener leesbibliotheek, niet in de straten van een garnizoen, niet op het glacis eener vesting leeren. Dáár waar geene gelegenheden bestaan, om de troepen in brigaden en divisien te zamen te trekken — en dit is met het $\frac{3}{4}$ gedeelte onzer garnizoensplaatsen het geval — leeren onze troepen hunne bestemming — den oorlog — niet kennen. Zij kunnen zich — het is waar — voortreffelijk voordoen in de schooloefeningen van het bataillon; doch deze zoo zeer beperkte oefeningen verhouden zich tot den oorlog, als de rhetorika tot de werkdadige welsprekendheid; zij zijn slechts de grondslag, waarop de hoogere praktische kennis moet rusten. De oorlog doet zich eerst op het terrein kennen. Tot het zich eigen maken dezer wetenschap, heeft men groote vlakten, ernstige krachtinspanningen, aanzienlijke massa's van troepen, sterke, langdurige en onafgebrokene marschen noodig. De maarschalk van Saksen zeide: «De veldslagen worden eerder door de voeten, dan door de handen gewonnen.» Laat derhalve uwe troepen marcheren; trekt ze van het eene punt van het land tot het andere te zamen. Het beste en doelmatigste onderrigt in de oorlogsvoering wordt verkregen bij de vereeniging der verschillende wapensoorten tot een leger of legerkorps, bij hare gelijktijdige aanwending, bij hare overeenstemmende handelingen; en de kunst om ze te zamen te trekken, ze te ontwikkelen, zich onderling te doen ondersteunen, met de kunst om eene divisie infanterie, als een buigzaam werktuig, te behandelen, daarin kracht en moed, toewijding en gehoorzaamheid te onderhouden, met een woord, om den oorlog in tijd van vrede benaderend te leeren kennen, moet men de troepen in groote legerkampen vereenigen. De Julij-regering scheen deze noodzakelijkheid gevoeld te hebben, doch in de verloopende 10 jaren, heeft zij aan deze behoefte niet, dan in de zeer naauwe grenzen van het budget beperkt, kunnen voldoen. Het grootste gedeelte van onze troepen heeft nimmer groote manoeuvres gemaakt, en vele onzer generaals hebben het niet verder gebragt. Ziedaar de groote leemte in de opkweeking van ons leger. Zullen wij nu als de oorlog uitbreekt, onze rekruten onder het vijandelijk vuur tot soldaten vormen? Ik weet wel, dat aan de meeste Franschen deze school het welgevalligste zoude zijn. Onze legers, in de omwenteling als het ware bijeengetooverd, door parvenus, die thans de beroemdste namen voeren, gekommandeerd, hebben op de geoefendste troepen der wereld de zege behaald, hebben ze tegen alle regelen der krijgskunst geslagen. De keizer kon geen tijd vinden om legerkampen bijeen te trekken. Dat van Boulogne is meer als eene groote staatkundige demonstratie tegen Engeland, dan als eene werkelijke praktische oefenschool, beroemd geworden. Zullen wij echter eerst den oorlog inwachten en dan onze soldaten gaan

oefenen? De oorlog is een schrikbarende leermeester, welks onderrigt wij zeer duur betaald hebben. Neen, laat ons eerder onze hulpbronnen vermeerderen, en deze aan het leger ten koste leggen, om het in eene kunst op te kweeken, die vooreerst aan het vaderland geene tranen zal kosten.

De laatste proeven omtrent de stijghoogte der signaal-pijlen, hebben tot uitkomst opgeleverd, dat:

De $\frac{1}{4}$ w ^a pijl stijgt tot eene hoogte van ongeveer	268 N. E.
— $\frac{1}{2}$ w ^a " " " " " " " "	289 —
— 1 w ^a " " " " " " " "	273 —
— 1 w ^a met ijzeren huls. " " " "	600 —
— $\frac{1}{4}$ w ^a pijl zou dus kunnen gezien worden op	8,5 Pr. m.
— $\frac{1}{2}$ w ^a " " " " " " " "	9,0 —
— 1 w ^a " " " " " " " "	8,7 —
— 1 w ^a " met ijzeren huls " " " "	12,7 —

De afstand waarop men de pijlen kan waarnemen, vermindert aanmerkelijk, door de zoo zelden geheel heldere lucht. Het komt er dus voornamelijk op aan, om het vuur zoo helder mogelijk te maken, en alzoo zoo min mogelijk koolen te bezigen, die eenen te donker rooden vuurstraal geven. (M. Meyer.)

Ijzerbanen en matigheidsgenootschappen zijn aan de orde van den dag; — de eene doet lijvige bockdeelen het licht zien, de andere verspreiden myriaden van traktaatjes; beiden kunnen eene nuttige strekking hebben, doch ook *zonder* die aanprijzende en *met* die afkeurende lectuur, zullen de ijzerbanen haren weg vervolgen, en de stokers niet ophouden, het prikkelende en verleidende nat te leveren. In n°. 6 van het Berlijnsche Matigheidstijdschrift, vindt men echter een zeer merkwaardig, echt Engelsch middel tegen het misbruik van sterken drank, dat, naar ons inzien, vooral bij den militairen stand, krachtiger moet werken, dan al de traktaatjes der bekende en onbekende wereld. Gemeld tijdschrift laat zich daarover als volgt uit:

«De Engelsche generaal-majoor Doyle schafte bij zijn regiment, de straf van stokslagen, tegen het misbruik van sterken drank geheel af, (*wellicht ten gevolge van de beginselen der matigheidskunde, waarby de overreding als grondslag wordt aangenomen*) en toch was er in zeer korten tijd geen dronkaard meer bij het regiment te vinden. Het middel waardoor hij deze radikale kuur bewerkte, bestond hierin: de eerste beschonkene, die, na de menschlievende afschaffing der vernederende straf, zich voordeed, liet hij eene groote Spaansche vlieg-pleister op den rug, tusschen de schouderbladen leggen, en liet den man, gedurende 8 dagen, aan een streng dieet onderwerpen. De volgende werden eveneens behandeld. Een hoofd-officier te Guernsey in garnizoen, had iets

van de kuur vernomen en wilde ze bij zijn regiment invoeren. Bij de eerste kennisgeving, dat een der manschappen, wegens dronkenschap in arrest zat, ging de overste, door den regiments-arts vergezeld, naar de wacht; de geneesheer voelde den patient de pols, en verklaarde, volgens afspraak, dat de man de koorts had. Terstond moesten vier soldaten den patient in dekens wikkelen, en hem voorzigtig naar de infirmerie overbrengen. De dragers, en alle andere wachthebende soldaten lachten in hunnen baard en konden geene redenen vinden, waarom de beschonken kameraad, met zooveel zorgvuldigheid en menschlievende zachtheid behandeld werd. De patient was echter naauwelijks op het ziekbed nedergelegd, of een monster-trekleister bedekte zijnen rug; acht dagen lang streng dieet ($\frac{1}{4}$ portie) volgde op deze kuur, waarna hij, voor hersteld opgegeven, op de naauwelijks geheelde wond, den ransel moest hangen. De chef wenschte hem, op eenen ernstigen toon, op de parade, geluk met zijne herstelling; doch zijne kameraden lachten hem van harte in het gezicht uit. Velen van de lagchers ondergingen echter hetzelfde lot; want bij geen enkel man was het vermoeden gezeten, dat het hier de dronkenschap gold; integendeel, allen schreven het toe aan eene vrij bespottelijke vergissing des geneesheers. De grap was aardig genoeg voor de omstanders, die geene vermaningen van dergelijke koortsen hadden, maar voor de verouderde lijders dezer verouderde kwaal, was zij bitter. Vooreerst de pijn der monsterachtige trekleisters, in naauwe harmonie met acht lange dagen streng dieet, — dan de hoera's en bespotting der kameraden, wier oogen, door de zich gedurig herhalende ondervinding, omtrent den aard der nieuwe *typhus* open gingen, — dat alles werkte zoo krachtig, dat ook bij dit regiment, de dronkenschap in korten tijd geheel geweerd werd.»

Wel gezien, en den soldaat een weinig meer van nabij kennende, dan de menschlievende schrijvers der overigens zeer nuttige vertoogen tot wering van een afschuwelijk misbruik, zoo zouden wij met het Engelsche radikaal middel beginnen, indien het aan ons ware overgelaten, om tusschen dit, of de overreding te kiezen.

Volgens een keizerlijk besluit van den 9den Junij II., zijn aan de Russische ridder-order van *St. Stanislaus* nieuwe statuten verleend, waardoor deze order meer uitsluitend bestemd wordt, voor de aan de Russische monarchij bewezene diensten. De vroegere vierde klasse dezer order is ingetrokken, terwijl de personen, welke vóór dit besluit tot deze klasse behoorden, daarbij overgaan tot de 5de klasse, en die der 5de klasse tot de 2de klasse. De ridders der 2de klasse zullen bij de decoratie dezer klasse, ook de ster mogen dragen.

Den 7den September II. heeft keizer *Nicolaas*, Z. K. H. den prins *Alexander der Nederlanden* benoemd tot chef van het nieuw Russische dragonder-regiment, en bevolen dat dit regiment voortaan den naam des Vorstelijken chefs zal voeren.

Bij koninklijk kabinets-bevel van den 17 September II., is de algemeene invoering der percussie-geweren bij de infanterie van het Pruisische leger, uitgevaardigd. Reeds sedert lang had deze invoering een onderwerp van beraadslaging en beproeving geweest, terwijl een bataillon van het 1ste regiment der koninklijke garde, sedert 1854, daarmee bewapend was. Deze maatregel zal waarschijnlijk door eene verandering in de bestaande voorschriften over de behandeling van het geweer, gevolgd worden.

De ijzeren spoorwegen beginnen ook nu meer de algemeene opmerkzaamheid van hooggeplaatste militaire personen te trekken; vooral heeft dit in Duitschland plaats, waar het militair publiek vroeger tegen deze nieuwigheid vrij sterk was ingenomen. Enkele proeven welke men genomen heeft tot het vervoeren van geheele bataillons en regimenten, spraken reeds gunstig voor een dusdanig transport, doch van de magt en omvang van dit communicatie-middel, heeft men in Berlijn, onlangs (28 Sept. II.) een duidelijk begrip gekregen, toen op 's konings kosten, de garde-infanterie, langs de ijzerbaan van Potsdam naar Berlijn gevoerd werd, en aldaar met klinkend muziek, in verschillende wagentreins, onverwacht aankwam. Het waren toch 8000 man, bewapende en tot de velddienst uitgeruste troepen, die zoodoende eenen dagmarsch in eenige minuten aflegde, en, als het ware, van de eene plaats naar de andere getoverd werden. De onlangs plaats gehad hebbende onlusten te Gent, hebben mede bijgedragen, om de centrale kracht van dit vervoermiddel te doen kennen, daar in weinige uren, na dat de tijding dezer onlusten te Brussel bekend was, reeds vier bataillons naar de bedreigde plaats stroomden, en den volgenden dag zich aldaar 11 bataillons konden vereenigen.

ERRATA.

- Bladz. 53. van het vorig nummer, 1ste kolom, 6de regel van onder, staat: *F. B. Veltman*; lees: *T. B. Veltman*.
 » 55. 1ste kolom, 17de regel, staat: De hoofd-officier; lees: Deze hoofd-officier.
 » 56. 2de kolom, 32ste regel van boven, staat: tusschen de onze en deze beide Madurezen; lees: tusschen deze Madurezen.

BIJLAGE IV,

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIRES SPECTATOR, 8te DEEL, N°. 4.

(Maand October, 1839.)

LAATSTE BENOEMINGEN, OVERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN BIJ HET LEGER.

BENOEMD:

Bij het bat. vrijw. art., tot adj.: de 1ste luit. à la suite F. J. J. Schepern, van het 4de bat. art. nat. mil. Bij het 3de bat. veld-art., tot adj.: de 1ste luit. J. Burgers, van het bat. Bij het wap. der art. in Oost-Indiën, tot 2den luit.: de serg. H. W. Palm, van het 5de bat. art. nat. mil. Tot offic. van gez. van de 3de kl., voor de vereenigde mil. gen. dienst der land- en zeem. in Oost-Indië: de heeren A. F. Rothe, gewezen comp.-chir. bij het 36ste reg. Pruisische inf., en F. W. Dolge, doct. in de gen. en heekl. Tot offic. van gez. van de 2de kl. in het vaste kad. van het gen. pers. der landm., bij de 9de afd. inf.: de tijd. offic. van gez. der 2de kl. S. Hoven, van de afd. Bij de 7de afd. inf.: de offic. van gez. van de 3de kl. L. F. Persille, van het Rijks hosp. te Utrecht. Bij de 8ste afd. inf.: de offic. van gez. der 3de kl. W. M. J. Boon, van de garn.- en hosp.-dienst te Amsterdam en ged. bij 's Rijks hosp. te Utrecht. Bij de 2de afd. inf.: de offic. van gez. der 3de kl. J. Roos, van de garn.- en hosp.-dienst te Alkmaar. Tot offic. van gez. van de 3de kl. in het vaste kader van het gen. pers. der landm., bij de garn.- en hosp.-dienst te Nijmegen: H. Schiff, élève in het garn.-hosp. te Nijmegen. Bij de 4de afd. inf.: de tijd. offic. van gez. van de 3de kl. L. H. Verwey, van de afd. Bij het korps rijd. art., om dienst te doen bij de batt. n°. 1: W. M. Smit, bezold. kweek. van de 2de kl. bij het rijks hosp. te Utrecht. Bij de 2de afd. inf.: G. J. Roetering, bez. kweek. van de 3de kl. bij idem. Bij het reg. lanc. n°. 10: G. L. H. Ellerman, bez. kweek. van de 1ste kl. bij idem. Bij het alg. depôt der landm. n°. 33: J. H. C. Basting, bez. kweek. van de 2de kl. bij idem. Bij de garn.- en hosp.-dienst te Doesburg: H. G. Caudri, bez. kweek. van de 2de kl. bij idem. Bij de 9de afd. inf.: J. J. P. Rijnders, bez. kweek. van de 3de kl. bij idem. Bij de afd. kur. n°. 1: W. C. Goedbloed, bez. kweek. van de 3de kl. bij idem. Bij de 7de afd. inf.: G. J. van Ommeren, bez. kweek. van de 3de kl. bij idem. Bij de garn.- en hosp.-dienst te Brielle, J. R. Ooijkaas, bez. kweek. van de 3de kl. bij idem. Tot magazijnm. der art. van de 1ste kl. te Bergen-op-Zoom: de 2de kap. J. H. F. Brucher, plaats. art.-komm. van de 2de kl. te Geertuidenberg. Tot offic. van gez. van de 2de kl.: de tijd. offic. van gez. van de 3de kl. J. C. Focken, thans met onbepaald verlof, zijnde tevens aan hem in die betrekking, eervol ont-

slag verleend. Bij het bat. art.-transportt.: tot surnumerair adj.-paard-arts: de vee-arts van de 1ste kl. A. W. Mulder. Bij het 3de bat. veld-art., tot surnumerair adj.-paard-arts: de vee-arts van de 2de kl. H. B. Stolkert. Tot komm. van de 3de afd. inf.: de luit.-kol. F. Schoch, tijd. komm. van de ontbonden 18de afd. inf. Tot komm. van de 10de afd. inf.: de luit.-kol. J. H. Voet, tijd. die afd. kommanderende.

Verplaatsingen.

A la suite bij de 6de afd. inf.: de maj. J. J. Verhelle, van de 3de afd. inf. Bij de 7de afd. inf.: de 1ste luit. S. Witzel, van de 9de afd. inf. Bij de 1ste afd. inf.: de 1ste luit. H. N. Ubaghs, van de 8ste afd. inf. Bij de 8ste afd. inf.: de 1ste luit. A. Wedemeijer, van de 1ste afd. inf. Bij de 6de afd. inf.: de 1ste luit. L. Camp, van de 5de afd. inf. Bij de 3de afd. inf.: de 1ste luit. L. C. Bodmer, van de 5de afd. inf. Bij het wap. der inf. in Oost-Indiën: de 2de luit. F. F. Engelenburg, V. M. de Brauw en I. Mendes da Costa, van de 5de afd. inf.; W. Heymans, van de 8ste afd. inf.; J. T. T. Kruythoff, G. F. Nauta en E. Nissink, van de 10de afd. inf., en W. E. van Till, van de 5de afd. inf. Bij de afd. kur. n°. 1: de adj. paard-arts J. Noordijk, van de batt. veld-art. n°. 7. Bij het reg. ligte drag. n°. 4: de adj. paard-arts J. J. M. Wagelmans, van het res.-park te Heusden. Bij het reg. lanc. n°. 10: de adj. paard-arts J. W. Scholten, van de batt. veld-art. n°. 8. Bij het bat. art.-transportt.: de adj. paard-arts F. C. van Steenacker, van het leg. te velde. Bij de 9de afd. inf.: de tijd. offic. van gez. van de 2de kl. A. A. Goldsmit, van het 6de bat. art. nat. mil. Bij de garn.- en hosp.-dienst: de offic. van gez. der 2de kl. C. J. Smids, van de 9de afd. inf. Bij de 2de afd. inf.: de offic. van gez. der 2de kl. J. W. Christan, van de 8ste afd. inf., en de tijd. offic. van gez. der 3de kl. J. de Kruijff, van de batt. veld-art. n°. 6. Bij de garn.- en hosp.-dienst te Zutphen: de offic. van gez. der 2de kl. J. F. Mathijssen, van het reg. hus. n°. 6. Bij het reg. hus. n°. 6: de offic. van gez. der 2de kl. H. Z. Wolterzom, van de 7de afd. inf. Bij de 18de afd. inf.: de offic. van gez. der 2de kl. J. W. Kulier, van de 10de afd. inf. Bij de 7de afd. inf.: de offic. van gez. der 2de kl. G. F. van Dommelen, van de 10de afd. inf. Bij de 10de afd. inf.: de tijd. offic. van gez. der 2de kl. J. J. Jansen, van de ontbonden 18de afd. inf. G. J. van Thienen, van de 7de afd. inf., en de offic. van gez. van de 3de kl. J. Wortman, van de 9de afd. inf. H. H. Bisschoff, van de afd. kur. n°. 1. J. M. E. van Ghert, van het 4de bat. art. nat. mil. Bij het 3de bat. art. nat. mil.: de tijd. offic. van gez. van de 2de kl. J. J. Arentsen, van de 3de afd. inf. Bij 's rijks hosp. te Utrecht: de offic. van gez. van de 3de kl. G. Voorsluys van Elk, van

de 2de afd. inf.; A. Luyten, van de 10de afd. inf., en de tijd. offic. van gez. van de 3de kl. H. C. van der Hoek, van de garn.- en hosp.-dienst te Nijmegen. Bij het 4de bat. art. nat. mil.: de offic. van gez. van de 3de kl. J. Munnich, van de 5de div. van het alg. depôt der landm. n°. 55. Bij de 1ste afd. inf.: de offic. van gez. der 3de kl. J. P. Kocken, van de 7de afd. inf., en de tijd. offic. van gez. van de 3de kl. A. Winsveen, van de 10de afd. inf. Bij het reg. lanc. n°. 10: de offic. van gez. van de 3de kl. H. J. Mathijssen, van de batt. veldart. n°. 7, Bij de 3de afd. inf.: de tijd. offic. van gez. der 3de kl. A. Jacobs, van de garn.- en hosp.-dienst te Doesburg. Bij de stapel- en constr. magazijnen te Delft: de magazijnm. der art. van de 1ste kl. W. A. Camp, van het onthouden res.-park bij het leg. te velde. Bij de magaz. te Dordrecht: de magazijnm. der art. van de 1ste kl. H. A. Piccardt, van de stapel- en constr.-mag. te Delft. Bij de magaz. te Maastricht: de magazijnm. der art. van de 1ste kl. de Buvry de Mauregnault, van de magaz. te Bergen-op-Zoom. Bij de 6de afd. inf.: de offic. van gez. van de 2de kl. J. A. G. Robijn, van de garn.- en hosp.-dienst in de prov. Zeeland. Bij de 8ste afd. inf.: de tijd. offic. van gez. van de 3de kl. R. van Hierschot, van de garn.- en hosp.-dienst in de prov. Zeeland. Bij de 2de div. van het alg. depôt der landm. n°. 55: de tijd. offic. van gez. der 2de kl. J. B. M. Janssens, van de 4de afd. inf. De 1ste kap. Mouchard, eersaanw. ing. te Borculo, als zoodanig naar Gorinchem. De 2de kap. Kraijenhoff van de Leur, van Breda, als eersaanw. ing. naar Bath. De 2de kap. J. O. L. van Ingen, eersaanw. te Bath, naar 's Bosch. De 1ste luit.-ing. M. J. de Bruyn, van Bergen-op-Zoom naar Geertruidenberg. De 1ste luit.-ing. Van Kesteren, van Geertruidenberg naar Bergen-op-Zoom, en de 1ste luit.-ing. Keizer, van Grave naar Breda.

De 1ste luit.-ing. de Leeuw, in de vorige maand abusiefelijk vermeld als verplaatst naar Gorinchem; zulks moest zijn naar 's Bosch.

Eervol ontslagen.

De 1ste luit.-adj. P. J. J. Bogaert, van het 5de bat. veld-art., uit de betr. van adj. bij gem. bat. De 2de luit. W. L. Brocx, van het 4de bat. art. nat. mil. De 2de luit. S. Tierie, van de Oost-Indische troepen. De tijd. adj. paard-artsen: W. J. E. Hekmeijer, van het reg. lanc. n°. 10. P. H. van Hulsteyn, van het bat. transp.-trein. J. Kool, van de batt. veld-art. n°. 6. C. Nagels, van de batt. veld-art. n°. 9. T. W. Bontekoe, van het reg. ligte drag. n°. 4. J. Ellerbruck, van de batt. veld-art. n°. 11. G. A. Martin, van het res.-park te velde. J. W. Hussen, van de batt. rijd. art. n°. 2. J. G. D. Westholz, van de afd. kur. n°. 9, en J. Niesman, van de afd. kur. n°. 1. J. J. E. Wap, op zijn verzoek, als leeraar van de 2de kl. in de Ned. taal- en letterkunde aan de K. M. Akademie. De 1ste luit. de Jongh, à la suite van de 1ste afd. inf., uit de betr. van adj. bij het onthouden depôt van het korps jag. van Cleerens. De tijd. offic. van gez. van de 2de kl.: J. P. Resler, van de garn.- en hosp.-dienst in de Willemstad; A. J. van der Bell, van de 10de afd. inf.; D. H. Hoppesteijn, van de 2de div. van het alg. depôt der landm. n°. 55. De tijd. offic. van gez. van de 3de kl., met rang van 2de kl.: O. Pastoor, van de garn.- en hosp.-dienst in de prov. Zeeland. De tijd. offic. van gez. van de 3de kl.: P. Smit Devonshire, van de 2de afd.

inf.; J. H. F. Asselaar, van de 3de afd. inf.; H. W. Daames en J. D. van der Vlist, van de 1ste afd. inf.; J. W. Dumoulin, van de 10de afd. inf.; H. W. G. Bellaard, van de garn.- en hosp.-dienst te Groningen; L. C. Dilman, P. Renier en C. G. van Altena, van de garn.- en hosp.-dienst in de prov. Zeeland; J. Giesbers, van de 8ste afd. inf.; de maj. op $\frac{2}{3}$ activiteits-tractement W. Bon van Heeckeren van Walien, uit de betr. van komm. van het 28ste bat. res.-schutt.; de maj. op non-activiteit J. J. A. Lich, uit de betr. van kap.-komm. van het 12de bat. res.-schutt.; de 2de kap. van den staf der art. J. G. Usener, uit de betr. van komm. van de art.-komp. van het 1ste bat. der afd. mob. Zeeuwsche schutt.; de 2de kap. van het 3de bat. art. nat. mil. J. Doorman, uit de betr. van komm. van de art.-komp. van het 1ste bat. der 1ste afd. mob. Geld. schutt.; de 2de kap. van het 5de bat. art. nat. mil. R. F. Verschoor van Nisse, uit de betr. van komm. van de art.-komp. van het 1ste bat. der 3de afd. mob. N. H. schutt.; de 1ste kap. van het 4de bat. art. nat. mil. H. F. C. de Greuve, uit de betr. van komm. van de art.-komp. van het 2de bat. der 2de afd. mob. Z. H. schutt.; de maj. D. E. Wilhelmi, van de 8ste afd. inf., uit de betr. van kap.-komm. van het 15de bat. res.-schutt.; de kap. J. van Dam, van de 8ste afd. inf., uit de betr. van adj. bij de 3de afd. mob. N. B. schutt.; de kap. K. W. Seeuwen, van de 8ste afd. inf., uit de betrekking van 1sten luit.-adj. bij het 26ste bat. res.-schutt., de 1ste luit. A. P. Luppus, van de 8ste afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 21ste bat. res. schutt.; de 1ste luit. P. Urbanus, van de 8ste afd. inf., uit de betr. van adj. bij de 2de afd. mob. Vr. schutt.; de maj. W. Bodegrave, van de 10de afd. inf., uit de betr. van komm. van het 2de bat. der 2de afd. mob. N. B. schutt.; de 1ste luit. G. W. van Winsheym, van de 10de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 2de bat. der 2de afd. mob. N. B. schutt.; de 1ste luit. W. de Ravallet, van de 10de afd. inf., uit de betr. van adj. bij de 4de afd. mob. Z. H. schutt.; de 1ste luit. J. van Uden, van de 10de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 1ste bat. der afd. mob. Zeeuwsche schutt.; de 1ste luit. C. N. Peperkamp, van de 10de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 1ste bat. der 1ste afd. mob. Gron. schutt.; de maj. E. C. L. Gall, van de 3de afd. inf., uit de betr. van komm. van het 2de bat. der 3de afd. mob. N. B. schutt., tijd. afd.-komm.; de maj. J. J. P. Verhelle, van de 3de afd. inf., uit de betr. van komm. van het 3de bat. der 2de afd. mob. Geld. schutt.; de 1ste luit. L. C. Bodmer, van de 3de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 1ste bat. der 1ste afd. mob. N. B. schutt.; de 1ste luit. J. van Groin, van de 3de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 2de bat. der 1ste afd. mob. Vriess. schutt.; de 1ste luit. A. van Snippenburg, van de 3de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 2de bat. der 2de afd. mob. Gron. schutt.; de 1ste luit.-adj. W. J. P. Ravens, van de 3de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 9de bat. res.-schutt.; de 1ste luit. G. Laffra, van de 3de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 25ste bat. res.-schutt.; de 1ste luit. J. L. Engel, van het alg. depôt der landm. n°. 55, uit de betr. van adj. bij het 2de bat. der 2de afd. mob. N. H. schutt.; de 1ste luit. B. C. Winckel, van het alg. depôt der landm. n°. 55, uit de betr. van adj. bij het 2de bat. der 4de afd. mob. Z. H. schutt., en uit die van adj. bij het 13de bat. res.-schutt.; de 1ste luit.-adj. D. C. M. van Vlieden, van

het alg. depôt der landm. n°. 55, uit de betr. van adj. bij het 12de bat. res.-schutt.; de 1ste luit.-adj. J. A. F. de Lanoy, van het alg. dep. der landm. n°. 55, uit de betr. van 2de luit.-adj. bij het 28ste bat. res.-schutt.; de maj. B. J. C. Westenberg, van de 7de afd. inf., uit de betr. van komm. van het 5de bat. der 2de afd. mob. N. B. schutt.; de 1ste luit. N. Macleod, van de 7de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 1ste bat. der 2de afd. mob. N. B. schutt.; de 1ste luit. jonkh. H. P. Everts, van de 7de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 1ste bat. der 2de afd. mob. Z. H. schutt.; de 1ste luit. J. F. R. Scharthen, van 7de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 2de bat. der 2de afd. mob. Z. H. schutt.; de 1ste luit. J. Campbell, van de 7de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 5de bat. der 4de afd. mob. Z. H. schutt., en uit die van adj. bij het 24ste bat. res.-schutt.; de 1ste luit. T. J. C. Schorer, van de 7de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 2de bat. der afd. mob. Utr. schutt.; de 2de luit. C. F. W. Eymael, van de 7de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 1ste bat. der 1ste afd. mob. Overijss. schutt.; de 1ste luit. C. Eberhardt, van de 7de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het bat. mob. Drentsche schutt.; de maj. A. D. Weber, van de 1ste afd. inf., uit de betr. van komm. van het 1ste bat. der 4de afd. mob. Z. H. schutt., tijd. afd.-komm.; de 1ste luit. J. P. de Veye, van de 1ste afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 1ste bat. der 3de afd. mob. N. B. schutt., en uit die van adj. van het 2de bat. res.-schutt.; de 1ste luit. T. Melmer, van de 1ste afd. inf., uit de betr. van adj. bij de 2de afd. mob. Geld. schutt.; de 1ste luit. H. F. A. van Horn, van de 1ste afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 2de bat. der 2de afd. mob. Geld. schutt.; de 1ste luit. J. J. Langguth, van de 1ste afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 1ste bat. der 5de afd. mob. Z. H. schutt.; de 1ste luit. J. M. Schreurs, van de 1ste afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 11de bat. res.-schutt.; de 1ste luit. P. Mertens, van de 1ste afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 27ste bat. res.-schutt.; de maj. J. Voordendag, van de 9de afd. inf., uit de betr. van komm. van het 2de bat. der 2de afd. mob. Gron. schutt.; de maj. G. Menningh, van de 9 afd. inf., uit de betr. van kap.-komm. van het 2de bat. res.-schutt.; de 1ste luit. A. W. Anten, van de 9de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 2de bat. der 1ste afd. mob. N. B. schutt.; de kap. F. G. Pfeiffer, van de 9de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 2de bat. der 1ste afd. mob. Geld. schutt.; de 1ste luit.-adj. W. van der Blom, van de 9de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 5de bat. der 2de afd. mob. Geld. schutt.; de 1ste luit. A. Schneider, van de 9de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 1ste bat. res.-schutt.; de maj. M. Hoek, van de 2de afd. inf., uit de betr. van kap.-komm. van het 22ste bat. res.-schutt.; de 1ste luit. W. P. Hubert, van de 2de afd. inf., uit de betr. van adj. bij de 2de afd. mob. N. B. schutt.; de 1ste luit. P. J. Schepens, van de 2de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 2de bat. res.-schutt.; de maj. F. M. M. Hellewich, van de 3de afd. inf., uit de betr. van komm. van het 2de bat. der 1ste afd. mob. Z. H. schutt., tijd. afd.-komm.; de 1ste luit. P. E. Vermasen, van de 3de afd. inf., uit de betr. van kwart. bij het 5de bat. der 2de afd. mob. N. B. schutt.; de 1ste luit. F. Kneppers, van de 3de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 2de bat. der 5de afd. mob. N. H. schutt.; de kap. C. J. de Bon-

nier, van de 3de afd. inf., uit de betr. van 1sten luit.-adj. bij het 14de bat. res.-schutt.; de 1ste luit.-adj. C. J. W. Beekman, van de 3de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 18de bat. res.-schutt.; de maj. W. A. Kriesfeld, van de 4de afd. inf., uit de betr. van komm. van het 2de bat. der 2de afd. mob. Geld. schutt.; de 1ste luit. D. Voogt, van de 4de afd. inf., uit de betr. van adj. bij de 1ste afd. mob. N. H. schutt.; de 1ste luit. N. Lotichius, van de 4de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 4de bat. der 1ste afd. mob. N. H. schutt.; de 1ste luit. A. Catoire, van de 4de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 1ste bat. der 1ste afd. mob. Gron. schutt.; de 1ste luit. D. J. IJzerman, van de 6de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 5de bat. der 2de afd. mob. N. B. schutt.; de 1ste luit. C. J. Schluter, van de 6de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 2de bat. der 5de afd. mob. N. B. schutt.; de 1ste luit. F. de Korte, van de 6de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 2de bat. der 1ste afd. mob. N. H. schutt.; de 1ste luit. T. Barchhausen, van de 6de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 1ste bat. der 2de afd. mob. Vriess. schutt., en uit die van adj. bij het 29ste bat. res.-schutt.; de 1ste luit. K. Kloosterman, van de 6de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 2de bat. der 1ste afd. mob. Gron. schutt.; de 1ste luit.-adj. J. J. Hamming, van de 6de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 16de bat. res.-schutt.; de 1ste luit. M. J. Reese, van de 6de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 1ste bat. der 2de afd. mob. N. H. schutt.; de 1ste luit. W. E. C. Knock, van de ontbonden 18de afd. inf., uit de betr. van kwart. bij het 2de bat. der 5de afd. mob. N. B. schutt.; de 1ste luit. J. C. Bross, van de ontbonden 18de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 5de bat. der 5de afd. mob. N. B. schutt.; de 1ste luit.-adj. R. van Ameiden, van de ontbonden 18de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 2de bat. der 5de afd. mob. Z. H. schutt.; de 1ste luit. W. H. Rappard, van de ontbonden 18de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 1ste bat. der afd. mob. Utr. schutt., en uit die van adj. bij het 15de bat. res.-schutt.; de 1ste luit.-adj. K. A. J. Vogel, van de ontbonden 18de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 20ste bat. res.-schutt.; de 1ste luit. J. Dominicus, van de ontbonden 18de afd. inf., uit de betr. van adj. bij het 25ste bat. res.-schutterij.

Tydelyk op non-activiteit gesteld:

Den kap. Frantzen, van het 4de bat. art. nat. mil. De 1ste luit. J. P. Steenhuysen, van de 3de afd. inf.

Non-activiteits-tractement verleend aan:

Den kap. J. G. Exter, van de 4de afd. inf.; den magazijnm. der art. J. W. van Thielen, te Maastricht en C. W. Palm, te Dordrecht; den kap. P. van Bosstraeten, van de 8ste afd. inf.; den offic. van gez. van de 5de kl. A. B. Houtkooper, van de ontbonden 18de afd. inf.; den kol. Naudascher, van de 3de afd. inf. De maj^r. B. J. R. Schuller, van de 5de afd. inf. en A. Eichholtz, van de 1ste afd. inf. De kap^r.: H. Strengnaerts, van de ontbonden 18de afd. inf.; J. Bos, van de 5de afd. inf.; M. L. Jannette, van de 5de afd. inf.; J. de Graaff, van de 7de afd. inf.; F. A. Pippinghegen, van de 10de afd. inf.; P. Ramm, van de ontbonden 18de afd. inf.; C. Ouderkerk, van de ontbonden 18de afd. inf.; J. K. Buusz, van de 7de afd. inf.; P. Troester, van de 10de afd. inf.; J. J. Staal, van de 7de afd. inf.; W. W. Portegies, van de 1ste afd. inf.; F. de Lava, van de 4de afd. inf.; J. C. C. Momberg, van de

1ste afd. inf.; J. A. W. Schaap en P. F. J. de Beaumont, van de 4de afd. inf.; J. H. Russert en J. G. de Basserode, van de 6de afd. inf.; J. B. Brumstede, van de 7de afd. inf.; A. van der Hart, van de 2de afd. inf.; J. Julien en A. F. Verheiden, van de 3de afd. inf.; L. C. A. Lamotte, van de 9de afd. inf.; B. W. Hartt., van de ontbonden 18de afd. inf.; J. H. R. Hu-

mann, van de 8ste afd. inf. en den 1ste luit. Tissot van Patot, van de 6de afd. inf.

Overleden.

De 2de luit. Aarts, van het 4de bat. art. nat. mil. De 2de luit. Camp, van het korps maréchaussée. De 2de luit. Van Valkenburg, van de 8ste afd. inf.

... van de 1ste afd. inf.; J. A. W. Schaap en P. F. J. de Beaumont, van de 4de afd. inf.; J. H. Russert en J. G. de Basserode, van de 6de afd. inf.; J. B. Brumstede, van de 7de afd. inf.; A. van der Hart, van de 2de afd. inf.; J. Julien en A. F. Verheiden, van de 3de afd. inf.; L. C. A. Lamotte, van de 9de afd. inf.; B. W. Hartt., van de ontbonden 18de afd. inf.; J. H. R. Hu-

mann, van de 8ste afd. inf. en den 1ste luit. Tissot van Patot, van de 6de afd. inf. Overleden. De 2de luit. Aarts, van het 4de bat. art. nat. mil. De 2de luit. Camp, van het korps maréchaussée. De 2de luit. Van Valkenburg, van de 8ste afd. inf.